

ČERVEN 2010

Solidarita

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

SOLIDÁRNÍ CENA 25 Kč

ČÍSLO 44

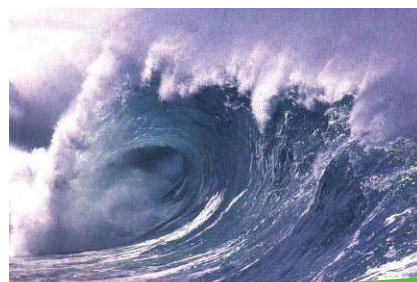
VOLBY 2010:

**Koalice
poražených
útočí
Braňme se!**

proti školnému

proti propouštění

proti útokům na menšiny

**Situace po volbách
str. 3**

**Palestina: útok na
Flotilu svobody str. 10**

**Radikální levice a krize
str. 16**

**Marxismus a etika
str. 20**

Demonstrace proti izraelskému útoku na humanitární flotilu

V pondělí 31. 5. 2010 izraelská armáda v mezinárodních vodách zaútočila na flotilu lodí vezoucích do okupované Gazy humanitární pomoc. Při tomto brutálním útoku postřílela možná

až 19 lidí. Dalších 26 lidí bylo zraněno a asi 700 lidí uvězněno.

Ještě týž den organizace Přátelé Palestiny, Palestinský klub a Mezinárodní hnutí solidarity v Praze svolali demonstraci. Nebyla předem nijak naplánována a účastníci se o ni dozvěděli jen díky facebooku a SMS-kám. Uskutečnila se v 17:00 na Staroměstském náměstí a zúčastnilo se jí na 150 lidí – kromě Čechů přišlo i mnoho palestinských a tureckých studentů. Účastníci měli palestinské a turecké vlajky (neboť většina zabíjených humanitárních pracovníků byli Turci) a také řadu materiálů o situaci v Gaze a o izraelské okupaci.

Demonstrující se po nějaké době vydali na pochod na Václavské náměstí a skandovali hesla jako „Free Free Palestina“, „Down Down Israel“, „Stop okupaci“, „Zastavte blokádu“ apod. Skandování se mocně rozléhalo ulicemi, takže ho, navzdory nevelkému počtu demonstrantů, nemohl přeslechnout nikdo, kdo byl v tu chvíli v okolí. Demonstrace se zúčastnil i bývalý ministr zahraničí Jan Kavan (ČSSD), který zde také promluvil. Na závěr si vzala slovo Jana Ridvanová, která mimo jiné oslovila i kolemjdoucí, které informovala o útoku na flotilu a vysvětlila význam demonstrace.

Část demonstrantů zůstala na náměstí a pokračovala ve vzrušené debatě ještě dlouho po skončení demonstrace. Většina účastníků se shodla na tom, že celá akce byla velmi úspěšná – zvláště uvážíme-li, že byla svolána během jediného odpoledne!

VÍTA LAMAČ

Stěhování ministryně

V úterý 11. května uspořádalo fórum Věda žije! happening, při kterém přestěhovali dosluhující ministryni školství Kopicovou z jejího úřadu na Ministerstvo průmyslu a obchodu, kam podle organizátorů patří.

Ministryně Kopicová totiž více než zájmy vědy a výzkumu hájí zájmy korporací a jejich představy o tom, jak by mělo vzdělávání a výzkumná činnost vypadat. Rozverný happening se povedl a Kopicová dorazila na ministerstvo s plnou parádou.

JAN MÁJÍČEK

Veggie Parade 2010 – vegani v pražských ulicích

15. května prošel pražskými ulicemi průvod asi dvou stovek příznivců veganství a vegetariánství. Krátce po půl druhé se průvod vydal z dolní části Václavského náměstí centrem Prahy až do parku Parukářka, kam dorazili kolem třetí hodiny. Po celou dobu pochodu hrála muzika ve stylu ska, reggae a dub. V závěru pochodu zazněla známá skladba od Johna Lennona Imagine.

Na Parukářce čekali na návštěvníky bohaté veganské občerstvení. Velice poutavě pak o veganství a vegetariánství přednášel JUDr. Jan Šťastný z České vegetariánské společnosti. Muzikou účastníkům zpříjemňovaly odpoledne kapely Bonus (rap), Lucien Zell & The Beautyists (music/poetry/prose), Alef Zero (live drum'n'bass) a Just For Being. Příjemným zpestřením bylo též taneční představení Dryada: Bat Fly.

Okolo deváté hodiny se celý program přesunul do blízkého klubu Parukářka, kde Veggie Parade zakončilo svou akci after party elektronickou hudbou.

Přes nepříjemné počasí dorazily i děti, pro které byl připraven dětský koutek s možností kreativních činností, jako byly hry, malování a vyrábění zvířátek na ozdobení „Stromu života“.

Více informací o problematice práv zvířat a veganství je k dispozici na stránkách www.veggie-parade.cz

KAZIMÍR SVĚTÁČKÝ

Khamoro Festival ukázal na bohatost romské kultury

Festival Khamoro, který trval celý týden od 23. do 29. května, poukázal na bohatost a rozmanitost romské kultury napříč Evropou. Mezi hosty byli lidé ze Srbska, Ukrajiny, Makedonie, Rumunska atd. Program obsahoval workshopy, projekce filmů a dokumentů a samozřejmě fantastické koncerty.

Jedním z nejlepších zážitků pro mě bylo vystoupení skupiny The Brothers Kandrievi z Makedonie.

Bylo velmi příjemné vidět společně množství mladých Čechů a Romů.

Doporučuji každému se zúčastnit alespoň jednoho dne některého z příštích ročníků festivalu. Určitě se vám to bude líbit.

SVĚTLANA SIMONOSKA

Protesty proti turniketům v Praze

Město Praha chce zavést v metru turnikety. Existuje mnoho důvodů, proč bychom měli být proti. Uprostřed rétoriky „musí být šrty ve státním rozpočtu“ je s podivem, že se může vyhodit 3,5 miliardy za něco tak neužitečného, jako tyto turnikety. Jestli nejsou neužitečné, proč byly již jednou v osmdesátých letech odstraněny? Nebo je to způsob, aby mocná společnost, která má přátele na současném magistrátu, vydělala velké peníze na tom, že se uspokojí z veřejných peněz? Právě nyní, když čelíme ekologické katastrofě a potřebujeme, aby více a více lidí používalo veřejnou dopravu, to není cesta, kterou se vydat.

Důvod, uváděný vládou pro turnikety je ten, že eliminuje lidi, kteří jezdí bez lístků. V praxi se zdá, že tomu tak nebude.

Turnikety zpomalují pohyb lidí. Obzvláště činí pohyb obtížným pro lidi s berlemi, lidi s kočárky, kufry atd. V případě požáru metra může jít o hodně.

Také posiluje stát „velkého bratra“ a poškozují lidské svobody monitorováním pohybu lidí s Opencard.

V Praze skupina občanů v iniciativě „Pražští občané pro MHD“ organizují po městě happeningy. Kromě toho také vystupují s peticí. Pro všechny, kdo chtějí zjistit více a přidat se k akcím a debatám, jsou zde některé adresy:

<http://praznezamhd.kvalitne.cz/neturniketum.html>

SVĚTLANA SIMONOSKA

Zanícené debaty o rakouském student-ském hnutí v Ostravě.

Studentský aktivista z vídeňské univerzity Martin Mauerer vystupoval 19.5 na dvou veřejných diskuzích v Ostravě. Obě akce organizovali Socialistická Solidarita a Levicový klub Ostrava. Ve 13.30 proběhla první diskuse, v budově Filozofické fakulty, Reální ulice, uvedená zasvěceným Mauerovým referátem. Diskuze se zde dotkla vlivu nadnárodních společností i ideologie neoliberalismu na univerzity. Největší pozornost byla věnována rozboru Boloňskému procesu i v souvislostech problémů českých vysokých škol. Potěšující byla účast vedoucí katedry historie prof. Pavelčíkové, která rovněž vystoupila v debatě.

V 15.30 proběhla druhá diskuse v hotelu Metropol ve Slezské Ostravě. I zde se debata dotkla stejných otázek jako při první akci. Největší pozornost však byla věnována současnému stavu a perspektivám hnutí vysokoškoláků v Rakousku. Stručně se debata dotkla i časopisu organizace Linkswende a její české obdoby, tj. časopisu Solidarita. Jeden z účastníků diskuse v Metropoli přispěl na podobné budoucí akce větší finanční částkou.

Příjemným překvapením byla velká účast středoškoláků. Všichni přítomní na setkáních s Mauerem projevíli přání, aby podobné akce pokračovaly.

PETR ROHEL

Po volbách:

Sarkastické ohlednutí se za volbami a poněkud méně sarkastické hledění do budoucna

Evidentně budeme muset zlepšovat distribuci časopisu Solidarita. Jen třetina voličů, milion 745 tisíc, hlasovalo dle našeho doporučení "volit levice".

Zvykli jsme si od poloviny 90. let na malý zázrak. Ačkoliv je veškerý veřejný prostor pevně v rukou pravice, ve volbách skončila sociální demokracie vždy první nebo druhá. Taková pravidelná osvěžující facka všemu českému komentariátu. Tak i letos. Situace politické reprezentace levice v Čechách je tak nadále nesmírně lepší než např. v Polsku nebo v Maďarsku, kde se levice nachází kolem prahu volitelnosti, nebo i na Slovensku, kde je Fico sice zatím favoritem voleb, ale s nacionalisty a fašisty předvádí

groteskní karikaturu levicové politiky.

I letošní zázrak v Čechách však zůstal zázrakem malým a oproti svým očekáváním si ČSSD nesáhla na vládní křesla. Z anketních výsledků kolem 40 procent pro Paroubka na začátku r. 2009 se prognózy propadly na cca. 30 procent, ve volbách se to pak smršlo na 22 procent odevzdaných hlasů. Proč? Vidím tu tři hlavní důvody, které jsou však v jádru jedním a tímž problémem.

Stará garda

Cyril Svoboda vysvětlil propad své KDU takto: "Já jsem objížděl zemi a... volič vám řekne: byli jste u toho. Prostě ta poptávka po změně byla tak silná, že lidi říkali: my ty strany už nechceme. A dostala to ODS, ČSSD a my. A zelení." Znechucenost dosavadními politiky se krom jiného projevila i masivním preferenčním hlasováním. I Bobo a jezevec z Vysočiny dosáhli úctyhodných výsledků, takže něco na Cyrilově postřehu bude.

ČSSD je často vnímána, stejně jako ostatní etablované strany, jako s.r.o.čko s

mafiánskými sklony. A právem. (Do KSČM se tu trefovat nebudu, neboť platí "o mrtvých jen v dobrém".)

Francouzský sociolog Maurice Duverger rozlišuje ve své knize "Les Partis politiques" mezi dvěma typy stran. Jeden je masovou stranou s oddanými členy, s posláním a s vlastním financováním z členských příspěvků. Druhý je elitářská strana hrstky mocenských brokerů bez větší loajality a se sponzory. Skutečně levicový politik má šanci pouze v masové straně, což tradiční sociálně demokratické strany

bývaly.

ČSSD však nikdy neprojevila skutečný zájem stát se takovou masovou stranou. Dnes má 24 tisíc členů, ODS i KDU po 36 tisících, KSČM pak 67 tisíc. Chybí jí vize společenského vývoje, což se odráží i v jejím nezájmu o občanská práva nebo o ekologii, a soustředí se na jakýsi sociální klientelismus.

Business model socdemáků spočívá ve vazbě na velké státní a polostátní podniky, přičemž kapitálu nabízí zkrocení odborů a své voličské obci určitou paternalistickou ochranu.

Je nábíledni, že se tisk v rukou kapitálu bude s gustem trefovat do rozporů takového špagátu. Bedlivěji než u kterékoli pravicové strany nahlásili korupci.

Důležité bylo pak vedle přebujelé imunity poslanců i to, že na podzim minulého roku voliči zjistili, že se poslanci z vlastních ziskných důvodů stále ještě nedohodli na mechanismu řádných předčasných voleb. To všechno jako přídatek k nehorázným platům poslanců (minimálně 59 tisíc Kč měsíčně) a systematickému zneužívání náhrad. Jen odstupné ve výši pětiměsíčního platu pro odcházející poslance se tak vyšplhá na neuvěřitelných 300 až 560 tisíc korun a nebyl slyšet ani šepot protestu proti takovým prebendám z řad parlamentní levice.

Ukázalo se, že ČSSD je stejně odtržená od "obyčejných lidí" jako ostatní strany.

Mladí

Je rozšířeným mýtem, že je mládež levicovější než starší lidé. Dle dlouhodobých sociologických průzkumů na západě tomu tak není. Mívají ze školy čerstvě vymyté mozky, mají minimum vlastních životních zkušeností a bývají tak ve svých politických názorech mnohem konformističtější než starší.

Mladí mají jen více času a elánu než starší a rychleji se učí, a tak občas nastane dynamika konfrontace se stávající mocí, která vede k náhlé politizaci velké části mladých.

Pokud byla v posledních letech nějaká subkultura mládeže, která měla názorově

blízko k levici (mimo velice omezenou obci pankáčů), tak to byli bezpochyby technaři se svým jakoby "autonomistickým" přístupem "DIY".

ČSSD se podařilo takřka nemožné - znepřátelit si technaře a spálit tak mosty k téměř všem mladým. Zárokem proti CzechTeku chtěla médiím a maloměstákům předvést, že je proti "nepřizpůsobivým" stejně tvrdá jako předchozí pravicová vláda. Jenže média jsou loajální kapitálu, ne státu, natož, když mu velí levice. Najednou média objevila chudáky technaře, různí profesionální antikomunisté se vrhli do akce na obranu proti "kryptobolševické" policii a vládě, a ODS poskytla techniku. Tak se politizace velké části mladých po konfrontaci s mocí rozjela plnou párou - dál doprava.

Je příznačné, že toto socdemáci dodnes nepochopili. V rámci svých praktických aktivit měli členové Socialistické Solidarity opakovaně kontakt s nejvyššími představiteli ČSSD a opakovaně jsme jim radili omluvit se za zásah proti CzechTeku. Mávli nad tím rukou, že je to prý dávno zapomenuté.

Bankrot

Jak však vysvětlit pád z prognózovaných třiceti procent na konečných 22? Nejdůležitějším důvodem propadu ČSSD bylo, že se v posledních pěti týdnech před volbami stal dominantním tématem společenské debaty bankrot řeckých státních financí a evropská dluhová krize. ČSSD byla s otázkami o Řecku konfrontována takřka na každém předvolebním mítinku. Jenže odpovědi neměla a ani mít nemohla. Jejím receptem vždy bylo převzít kormidlo státu a pomoci něho trochu balancovat mezi kapitálem a "obyčejnými lidmi". V souladu s hodnotami sociálního státu, jež podle socdem tvoří základ Evropské unie, do které nás zavedli.

Co však dělat, když je samotný tento stát pod palbou kapitálu zevnitř i ze zahraničí? Když i centrální mocnosti EU prosazují spolu s Mezinárodním měnovým fondem neoliberální škrt,

které jsme zatím viděli pouze v Třetím světě? Co říci, když v Řecku sociálně demokratická vláda snižuje mzdy ve veřejném sektoru o 30 procent a věk odchodu do důchodu zvyšuje o 5 let? Když se podobné škrtů chystají v Portugalsku, Španělsku, Irsku, Maďarsku, Francii?

Navíc ve stejnou dobu upustili socdemáci od mítinků na náměstích, protože někdo fyzicky napadl B. Sobotku (je až hořce komické, že útok byl pomstou za Sobotkovu liberalizaci nájemného, která znamenala frontální útok na desetitisíce nízkopříjmových rodin). Kandidáti tak nemohli ani osobně argumentovat pro nějaký ten malý keynesiánský "prorůstový" balíček, který by mohl sloužit jako náplast na všechnu tu mizérii.

Socdem prostě vyklidila pole, na kterém už zůstali trčet jen oranžové billboardy slibující vyplacení 13-tého důchodu a čím dál tím větší otazník "z čeho". Větrem se roznášely zprávy, že Jan Žižka Paroubek přišel i o druhé oko.

Autoritářské halucinace

Jak tedy ztrestat ty naduté amatéry a mafiány napříč politickým spektrem, ptal se volič. Jak praví klasik - nabídka určuje poptávku. Ve volebním systému s pětiprocentním prahem mohly projít jen takové nové politické subjekty, které mají silného sponzora. Sponzora si ovšem najdou jen pravicové strany. Výjimkou potvrzující pravidlo je sama sociální demokracie, kterou původně sponzorovaly sesterské strany na západě.

Bylo tu jednak malé komando ostřílených žoldáků kapitálu pod krycím jménem TOP09. Na vrub této hrstky lidí jde možná více zpronevěřených peněz než na konto celé ČSSD. Jenže o tom méně pozorný volič nevěděl, protože vlastníci médií tyto třídní válečníky prostě zbožňují. Volební klip se Schwarzenbergem za kormidlem korábu, zřejmě pašujícího halucinogeny, byl naprosto geniální. Žádná hesla, žádné sliby, jen virtuální realita: velké dělo v FPS-perspektivě a i muzika jak z počítačové hry, psychedelické barvy a červené myši. A pak otcovský úsměv a věta (v překladu)

"Dyt' to bere dnes každý druhý, vše bude oukej, jen to do sebe kopni." Neoliberální nirvána jako opium vzdělanců, povzdech utlačeného tvora, cit bezcitného světa, duch bezduchých poměrů. Svět se dělí na úspěšné a losery, a když se budu hlásit k těm nahoře, tak jako bych k nim patřil. Sladkému opojení podlehl i s nejvíce vymydlenými hlavami - hlavně mezi prvovoliči, vysokoškoly, konzumenty novin.

Pak tu byl neúprosný bojovník proti vši korupci, se kterým jsme každý z nás strávili tolik nezapomenutelných hodin v pohodlí svého obýváku. Nyní bojuje za čerstvou krev v politice, která korupčníky bude pronásledovat ohněm a mečem, padni komu padni. Ať už si koupili za zpronevěřené miliardy ostrov v Karibiku nebo cigarety z přídavků na děti. Mají to promyšlené, vše je transparentní ažaž. Fandové kontrolují své poslance přes internet, poslanci budou kontrolovat ministra. Ten bude kontrolovat sloučené ministerstvo obrany a vnitra, jehož zaměstnanci budou kontrolovat nás. John bude na našich televizních obrazovkách opět, ale napořád, a ty televize budou mít od teď i kameru. Všechny detaily našeho života budou věci veřejné.

Vítěz

Ani po vlastníky médií a kapitál celkově nepostrádala vize VV určitý půvab. Chtělo by to však ztlumit osvětlení u exponovanějších a nejúspěšnějších jedinců národa a i s těmi fandy by mohly být problémy. Co když náhodou neodkliknou své ozebračení nově vzniklou vládou? To odklikávání si tedy vzal na mušku Reflex a celkem jim utnout tipec se vydaly Hospodářské noviny (HN). Začaly publikovat portréty čerstvé podnikatelské krve, která - již ne tolik transparentně - sponzoruje tu politickou. Noviny si do nich šťouraly jen tak jemně, aby si dali říct (majitel HN Bakala VV zároveň sponzoroval, ale na to nějak nepřišly).

Dostali skoro tolik hlasů jako komunisté a nyní slaví. A dají si říct - jednají s dinosaury, začínají pochybovat o odklikávání, agent provokatér

se má nasadit už jen tam, kde se to hodí, firemní daně neporostou.

A nakonec tu byla varianta nevolit. Zase jednou byla tato frakce suverénním vítězem voleb. Dosáhla zdrcujících 37 procent oprávněných voličů neboli 60 procent všech odevzdaných hlasů! (Anarchisté měli zřejmě lepší propagaci než my.) Z nepochopitelných důvodů se však koaličních jednání nezúčastní a zjevně proto se média taky nezajímají o politické názory a program nevoličů. Škoda, mě by hodně zajímaly, už jen proto, že jsem demokrat.

Kam?

V Lidovém domě zjistili po volebním debaklu se zděšením, že jsou na ně média hnusná. Kdyby se toho všimli jen o pár měsíců dříve, mohli-by bývali například předložit tiskový zákon, který je již platný ve Španělsku. Tam stále staromódně trvají na tom, že noviny jsou důležité pro fungování demokracie a neměly by tudíž být odkázány jen na trh. Státní příspěvek vede k tomu, že ve Španělsku není na stáncích ani jeden bulvární deník - úplný opak situace v Česku, kde není k dostání nic jiného. ODS by se býval takový nápad určitě nelbil, jelikož by přišli o svůj mediální monopol, avšak zeleným, KDU a komunistům by takový návrh po chuti být mohl.

Totéž platí o německém systému státních příspěvků na stranické nadace, protože Němci zas mají za to, že pro fungování demokratické společnosti je nutné analytické myšlení. Ne všichni se bez něho obejdou tak bravurně jako česká hlava státu.

Nebo aspoň se mohli socdemáci pokoušet o založení stranického tisku. KSČM utáhne deník a ČSSD nemá ani na stálý týdeník?

Vedení ČSSD však přišlo na jiný nápad, jak si získat přízeň médií. Bude jim zobat z ruky. Říká se tomu "zvýšit koaliční potenciál". Zní to trochu záhadně a rozhodně lépe než "stát se oficiální štětkou kapitálu". Paroubek se odklidil a nyní média radí, koho si mají socdemáci vybrat jako nového šéfa. K debatě stojí dle HN "Bohuslav Blair a Tony Hašek", neboť "ČSSD

teď hledá svého Blaira". Jak se dalo očekávat, panuje dle HN v ČR akutní nedostatek pravicových stran.

Přitom je ČSSD ze své organizační podstaty, v Duvergerově strukturálním smyslu, elitářtější než Blairova labouristická strana. Ta má v poměru k populaci celé země dvakrát tolik členů a odbory s miliony členů se počítají jako členové navíc, které mají podíl na hlasování o programu a vedení strany. Navíc spočívala atraktivnost Blairovy strany pro městské vyšší střední vrstvy v tom, že vsadila na financializaci britské ekonomiky. Vybudoval Londýn jako finanční centrum konkurující New Yorku, aby kompenzoval propad britského průmyslu. Je jasné, že to v současné globální krizi představuje pro Británii velké riziko a že je podobná strategie pro Česko holý nesmysl. Volání HN po českém Blairovi se tak scvrkává na přání, aby ČSSD zcela oficiálně zradila své voliče.

Doleva?

Na internetových fórech jako jsou Britské listy nebo Deník Referendum oproti tomu visí články plny nadějí, že se sociální demokraté poučí ze svých chyb a otočí doleva. Jeden komentátor např. říká: "Pro začátek by stačilo, aby se ČSSD veřejně přihlásila k socialismu."

Inu, poté, co blairovéské New Labour v britských parlamentních volbách 6. května skončilo tak bídě (zpráva zřejmě ještě nedorazila do redakce HN), i např. Roger Liddle, ideologický guru Tonyho Blaira, kormidlo otočil prudce doleva a najednou tvrdí: „Byli jsme příliš zahleděni do tržů... Musíme se zase více stát sociálním hnutím, jakým jsme byli v první polovině 20. století."

Podobné úvahy jsou slyšet po volebních prohrách sociálních demokratů v Německu a Rakousku i jinde. Novým válečným výkřikem se má stát „spravedlivé přerozdělování". Že to zní dobře? Marx si z této prázdné fráze utahoval už před 135 lety. A všimněte si slůvka „vůle" v Liddleově větě o hnutím. Nechce sociální hnutí jako takové, ale pouze o něco širší stranu.

Nikoliv

Nemějme iluze. Ani Liddleovi, ani Krainerovi, ani Annenové nejde o socialismus. A ani Zaorálkovi, Kavanovi nebo Špidlovi. Jde jim o to zachránit kapitalismus před sebou samým. Což z nich dělá v některých cílech naše krátkodobé spojení, ale nic víc. ČSSD může sáhnout po trochu levicovější rétorice, i když povolební vývoj nevypadá ani na to. Ale aby se stala sociálním hnutím a hlásila se k socialismu? Ani náhodou.

Opět nám vysvětluje Maurice Duverger proč. Dle jeho typizace se vyznačuje elitářská strana loajalitou vůči vůdcům, v masové straně převažuje loajalita k poslání a organizaci. Sobotka a Hašek a celá plejáda dalších břídilů v ČSSD by přišli o flek. Teplá místečka - HN např. na Sobotku bonzly, že si nasýlil jen z neoprávněně pobíraných poslaneckých náhrad 5,5 milionu na byt. A to by se odted měl živit už jen z platů na dozorcích radách?

Jaká nyní probíhá v ČSSD debata, je vidět i z toho, s jakým defetistickým návrhem přišel Onderka, primátor Brna (Jak se mohl tento obdivovatel Landy včetně jeho kouzelných šutrů dostat na toto místo? A za ČSSD?!). Navrhuje zakázat spolupráci s KSČM nejen na vládní, ale na všech úrovních. Proboha, globální neoliberalní věstník The Economist (mimochoodem partnerský časopis Respektu) naléhával už v r. 2004 na Grosse, aby si vzal do vlády komunisty (aby se KSČM ukázala jako korupčník, kterým je, a přestala tak strašit v českém politickém systému), a ČSSD se nechává s tímto tématem ochotně vydírat dodnes?

Zkrátka je parlamentní systém v celém společenském kontextu s nedemokraticky řízenými médii a nedemokraticky řízenými podniky nastaven tak antidemokraticky a korumpovatelsky, že je cesta od elitářské k masové straně takřka nemožná. I v druhé polovině dvacátého století sice vznikly celkem masové sociálně demokratické strany např. ve Španělsku a Portugalsku. Ale stalo se tak jen v kontextu revoluční situace a v závětrí masových

hnutí. Tato hnutí měla demokratické požadavky sahající daleko za rámec pozdního kapitalismu a soc. dem. strany vzniklé přes noc fungovaly jakoby nárazníky mezi hnutím a kapitalismem.

Koalice poražených

Mrtvola vítěze voleb ani ještě nevystydla a už se na nás slétla koalice poražených jako hejno supů. Důchody, DPH, školné, propuštění, smlouvy na dobu určitou na věčnost, zato kratší výpovědní lhůty, zrušení zákona o významné tržní síle, miliardové státní zakázky, zrušení porodného, snížení sociálních dávek, škrty ve zdravotnictví atd.

Nečas bude zřejmě trvat, ale ne nutně čtyři roky. Jestli si vezmeme plášténky a začneme něco dělat, tak nám vysoká voda nevezme vše. Sám Kalousek mluvil ve svém prvním rozhovoru pro noviny po volbách o tom, že počítá s pouličními protesty. Počítejme s nimi i my.

Facebooková skupina „Nechceme školné na veřejných vysokých školách" nabrala za pouhý týden existence tisíc členů. Je jasné, že statisíce dalších lidí je nejen v šoku, ale hodně našťavaných.

A pod pořádným tlakem to pro koalici vůbec nebude lehké. Přece jen se tu tlačí na pravici volebního spektra tři subjekty, které se liší spíš marketingovou příchutí než obsahově. Navíc svědčí vše o tom, že krize světová i evropská bude pokračovat - a jejich recepty budou selhávat, protože problém nadakumulace pouze zůstí.

A zkrátka bude vidět, že i nové strany nepřinesou nový styl politiky. Multimiliardář Bakala hned po volbách oznámil, že daroval ODS 15 milionů korun na předvolební boj, TOP09 7,5 milionů a VV 6 milionů.

Zřejmě nejvíce budou problémy doléhat na VV. Kapitál nováčkům nevěří a je znepokojen vlivem členů ve straně. Strana bude muset do podzimních komunálních voleb dokázat, že je voliči vsutku podporují a nestihne je osud zelených, kteří v r. 2006 spoléhali na stejného sponzora jako nyní VV.

TOP09 už čelí útokům ze strany ODS za neprůhledné

financování svým sponzorem Hávou. Uvidíme, jestli procitnou jejich voliči, až dopadne přerozdělování zdola nahoru i na ně. ODS je i nadále závislá na plástu na radnicích a na svých kmotrech a čelí tak i stejným problémům. A když zůstane ČSSD v opozici, tak to má pro obranu proti důsledkům krize i své výhody.

Hnutí

ČSSD by ve vládě provedla podobné škrty jako vláda pravicová a neexistovala by proti tomu opozice. Pod tlakem

mimoparlamentního hnutí se však bude nechat vést, jak se nechala i vést iniciativou Ne Základnám. S tím i souvisí, že nebude mít větší zájem držet na uzdě odbory.

Jestli se ČSSD přesto posune doprava, pak v ČR zřejmě vznikne prostor pro volební alternativu nalevo od ČSSD. Teoreticky by se mohli nespokojenci z ČSSD a část zelených dát dohromady s jednotlivci s KSČM, která by pod takovým nárazem rychle klesla ke dnu. Po vzoru Die Linke v Německu by se musela odložit debata, jestli

lze dosáhnout alternativního společenského řádu pouze reformami, anebo že k tomu je nutná revoluce.

Pro stranu, která by hlásala rovnost, demokracii, která by podporovala boje pracujících většiny společnosti, jasně by se stavěla proti romofóbii a naopak by podporovala romskou menšinu stejně jako jiné utlačované menšiny, která by kladla důraz na rovnováhu ve vztahu k životnímu prostředí, která by se stavěla skepticky vůči NATO a jasně odmítla její zahraniční mise, by si určité našla své voliče a

aktivisty.

Problémem však nejspíš bude, že levice zatím přes slibné počátky není dostatečně silná, aby si navlekla tak těžké boty.

A, jak jsem uvedl výše, levicová parlamentní strana je hlavně výsledkem hnutí, tak ho budujeme místo spoléhání se na zázraky. Příležitosti k tomu bude v blízké budoucnosti dost.

A zlepšujeme tu distribuci Solidarity...

THOMAS FRANKE

Domáci:

Protesty proti pražskému magistrátu

Na Mariánském náměstí byla 20. května 2010 od 17 hodin demonstrace proti aroganci vedení pražské radnice. Demonstranti žádali okamžitý odchod primátora Pavla Béma, radního pro kulturu Ondřeje Pechy, radního pro sociální věci Jiřího Janečka a šéfa magistrátních památkářů Jana Kněžínka. Důvodem je nenávratně poškozený Karlův most, (k čemuž došlo během jeho opravy); problematická (ne)privatizace městských bytů; plán rozsáhlých demolí v dolní části Václavského náměstí; divoká rekonstrukce Klementina a vyhození miliarda za Opencard. Demonstraci pořádali organizace Asociace sdružení pro ochranu a rozvoj kulturního dědictví ČR (ASORKD), Občané za svá práva v Praze, Za privatizaci a zlepšení podmínek bydlení v městské části Praha 2, Žižkov (nejen) sobě; Byt či ne byt? Praha 6, Spravedlivé bydlení v Praze 10, Obecní domy Praha 11.

Na demonstraci se sešlo cca 50 lidí s transparenty s nápisy a fotografiemi se zpac-

kanou opravou Karlova mostu i s nápisy týkajícími se ostatních témat této akce. Ač měli demonstranti zarezervované celé Mariánské náměstí, ma-

byl přistaven velký jeřáb a vysokozdvížné plošiny, které dělaly obrovský hluk. Na jedné z nich byl člověk, který smetáčkem zametal z omítky

tém narušování demonstrace nebránili. Martin Kadrman z asociace ASORKD vyzval jednoho z nich, aby předstoupil a řekl, co si tedy myslí a jaký

názor tedy má, když je proti této demonstraci. Hoch však zůstal stát a vypadalo to, že neví, co by řekl. Celá skupinka těchto odpůrců působila trochu tak, jako by je někdo záměrně najal, aby znepřijemnili demonstraci, aniž by věděli, o co v ní šlo. Počet jejich hlasitých projevů se po tomto trapasu snížil. Mezi námi, co jsme protestovali proti činům magistrátu, se pohybovaly slečny, které rozdávaly materiály. Ptaly se mě, jestli chci materiál k tomu, o čem je tato demonstrace, a já souhlasila a myslela

si, že jsou od organizátorů, ale kdepak. Až doma jsem zjistila, že jsou od magistrátu. Napřed jsem se podívovala nad tím, že jsou na křídovém tvrdším hladkém papíru, že na to organizátoři měli peníze, ale po pročtení mi bylo jasné, že je vydal magistrát. Popírá v nich kritiku Opencard, oprav Karlova mostu i územního plánu hl.m. Prahy.

gistrát nechal jeho polovinu uzavřít. Magistrátní úředníci totiž organizátory akce v den demonstrace ve 13:50 informovali, že po deštích padá z budov omítky a že prostor na Mariánském náměstí zapáskovává policie a že je tam nepustí. Organizátoři se však magistrátu nezalekli. Magistrát se akci snažil znepříjemnit tím, že za řečníky

magistrátu černé „pavučiny“. A na druhé se na nás ze shora dívali dva maníci. 15 minut po demonstraci vozidla odjela.

Projevy byly také překřikovány hloučkem asi 10 lidí na chodníku mezi demonstrujícími a silnicí. Tito lidé, vypadající jako školáci velmi nahlas vykřikovali a snažili se přehlášovat projevy demonstrujících. Policisté jim v hlasi-

Řečníci se střídali a mluvili zajímavě o tématech této demonstrace, která měla jedno společné, a to kritiku činnosti magistrátu hl.m. Prahy. Na konci zazpívala studentka operního zpěvu Martina Ridvanová Českou národní hymnu a lidé se k ní přidali. Byl to velmi dojemný okamžik. Pražský primátor Pavel Bém komentoval demonstraci takto: „Demonstrace před volbami? To mě opravdu nezajímá. Mám úplně jiné priority. Volební programy. A taky hokej s Finy.“

Další demonstrace proti aroganci magistrátu byla 27. května. Počet demonstrujících byl podobný jako na předešlé akci a ani tentokrát ji magistrát nepřešel bez povšimnutí.

Na demonstraci promluvil Martin Kadrman z asociace

ASORKD a objasnil spojitost, mezi hloučkem školáků z minulé demonstrace, kteří se jí snažili narušovat. Vyšlo najevo, že byli zaplacení (což dva z nich přiznali jedné z demonstrantek), aby akci narušovali a jinak nevěděli o čem demonstrace byla. Objasnil i to, že internetová stránka (zachrante-karluv-most.eu), napodobující stránku asociace ASORKD (zachrante-karluv-most.cz) informuje o opravě ve smyslu že je vše v pořádku, je ve skutečnosti zpravovává firmou Ignum, která zároveň spravuje mimo jiné i servery Pražského hradu, ale i Pavla Béma (www.pavelbem.cz) i stránku magistrátu (www.opravakarlova-mostu.cz). Tyto stránky přitom vypadají, že je provozuje Bohuslav Hatina. Píše se na

nich, že „účastníkům rekonstrukce je ctí opravovat Karlův most, (...) na druhé straně se našli i odpůrci těchto prací, kteří se snaží celé dílo znevážit. Neštítí se přitom žádných prostředků, bojují všemi „důvěryhodnými argumenty“, které je zde zbytečně vyjmenovávat. Škoda slov. Kdo tyto „odborníky“ platí (Podobnost s nařčeními NEZA čistě náhodná?), a proč tak vůbec činí, se lze pouze domýšlet. Karlův most je každopádně zemskou ikonou a atraktivní gotickou stavbou. Proto je nutné jej chránit před všemi škůdci (...)“ Tzv. „odborníky“ a škůdci tedy myslí kritiky oprav jako např. Památkovou inspekci Ministerstva kultury, vedoucího Ústavu památkové péče FA ČVUT Václava Girsu aj.

S proslovem vystoupila i olympijská vítězka Věra Čáslavská. Promluvil i profesor Filosofické fakulty UK Vladimír Petkevič, který přirovnal snahu magistrátu velkou hlučností narušovat demonstrace k době v roce 1977, kdy na pohřbu filosofa Jana Patočky narušovala hlukem projevy účastníků Státní bezpečnost. I tentokrát využil magistrát demonstraci k šíření své reklamy, když mezi demonstrující rozdávala slečna barevný leták o tom, že město Praha řeší drogovou scénu na Václavském náměstí. Na to jim byla naše demonstrace dobrá, nebo to byla jen snaha o provokaci? Chodit na demonstrace proti magistrátu je opravdu zajímavé.

DANA HLADÍKOVÁ

Klaus a povodně

Kde je prezident Klaus, když ho nejvíce potřebujeme? On nejlépe z nás ví, že to s klimatickými změnami není tak žhavé a že nějaké ty výchyly stejně nejlíp vyřeší trh, prostě poptávka a nabídka, soukromé vlastnictví a všechno tohle.

Ekoteroristé tvrdí, že zvý-

šení energie v atmosféře vede k větším extrémům počasí, např. k nahromadění více vody v ní, a proto i k častějším povodním. Pak ekoteroristé chtějí zneužívat státních financí, které by měly sloužit přece hlavně na armádu a policii, na pomoc "postíženým". Přitom každý rozumný člověk

ví, že tyto takzvané oběti jsou hlavně hloupí a bezcenní lidé, kteří buď se pojišťovat nechtěli anebo na to neměli peníze.

Nyní z řad ekoteroristů volají sociálnědemokratičtí hejtmani moravských krajů dokonce po budování protipovodňových opatření! Ale místo

aby Klaus vyrazil na Moravu na cyklus přednášek o výhodách trhu, pouze varuje, že by "byl opatrný s mimořádnými výdaji" na takováto opatření, protože "stavby často zdržují majetkové spory a nesouhlas vlastníků".

THOMAS FRANKE

Diskuse o soužití je primitivní

Z posledního průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) se ukazuje, že více než tři čtvrtiny obyvatel České republiky mají ze všech národnostních menšin nejhorší vztah k Romům.

Nic nového pod sluncem. Tenhle názor tu panuje už nejméně patnáct let. Těžko se s tím dá cokoliv dělat, je první, co člověka napadne. A je také jasné, proč to je. Všeobecná nechuť vůči Romům je způsobena jejich chováním, které se většinou lidí nezamlouvá.

Ta nechuť je vůči všem Romům, ačkoliv je zřejmé, že i velkému množství Romů samých je chování jejich části, s nejvyšší pravděpodobností dokonce i menší části, rovněž nepřijemné a nepřijatelné. Tento fakt už společnost nevnímá a každá diskuse je

tím poznamenána a dopředu odsouzena k nezdaru. K nezdaru v tom smyslu, že se nehledají cesty a způsoby, jak tento stav odstranit. Nenávisť, která je do vínku takových diskusí vždy hned zpočátku vnášena, brání jakýmkoliv racionálním úvahám.

Hanebné zevšeobecňování Pomineme-li toto nepřijatelné a hanebné zevšeobecňování, mohli bychom se dohodnout na tom, že nepřátelství a vzájemné akty schválnosti jsou faktem, který má své příčiny, a jsou zřejmým důsledkem probíhajících společen-

ských jevů.

Dohodněme se na tom, že určitá menší část Romů se chová nepřijatelně a je to odsouzeníhodné pro všechny slušné lidi, včetně té druhé větší části Romů. Současně připustíme, že stejně nepřijatelné, a dokonce i daleko nebezpečnější je chování neonacistů a že nadále jim nebude poskytována podpora, přestože to vypadá, jako že se snaží přijímat roli novodobých ochránců pořádku, což je jen krycí manévry pro jejich nebezpečné rejdry povstávající z nenávisti a násilí.

Jestliže tedy připustíme, že tyhle projevy jsou jen jakousi vzájemnou reakcí a vyúsťují do schválností, které sužují obě strany, pak už jen zbývá zabývat se otázkou, co s tím.

Nemusí být příliš těžké na tuto otázku odpovědět správně, těžší bude, jak dosáhnout kýženého výsledku. Hned z počátku bychom mohli vyloučit cesty, které vedou automaticky k nepřátelství obou skupin. Například pěstování a rozhojňování romských ghett sociálně vyloučených. Ta ghett jsou škodlivá pro

všechny! Pokud radnice přijme tuto cestu, zadělává si do budoucna na nekonečné a neskutečné problémy. Přitom problém neřeší, pouze ho přesunula jinam, kde se domnívá, že bude uklizen navždy. Není většího omylu! Jak prosté, řekli byste. Většina lidí však takovému starostovi bude tleskat, protože zasolil Romům a to konvenuje jejich nenávisti, kterou jasně dokládají statistiky. Starosta dal průchod obecnému názoru, za který získá další potřebné hlasy v příštích volbách. Všichni si vybrali tu nejhorší možnou cestu.

Nepropustné bariéry Tohle všechno věrně zdokumentovala poslední debata v pořadu České televize Máte slovo

Michaely Jílkové. Byl jsem účastníkem té debaty a dal jsem se unést hněvem nad jednostranností zasílaných příspěvků plných nenávisti, aniž přinášely jediný racionální návrh. Jen privilegia Romů, zneužívání sociálních dávek. Viděl jsem sebejistotu rovněž přítomné senátorky a starostky jednoho ostravského obvodu, paní Liany Janáčkové, která je přesvědčena o tom, že koná dobře, když Romy stěhuje na jedno místo. Slyšel jsem vysokoškolského studenta politikologie, který podlehl obecným stížnostem, aniž se zamýšlel, jaké cesty volit k jejich odstranění. To mne zasáhlo nejvíce, protože od mladých lidí bych čekal přístup racionální, protože oni ho

budou realizovat.

Tím se dostávám k položení zásadní otázky: jak je možné, že i mladá nezátěžená generace tak snadno podléhá obecným, primitivním soudům, aniž se zabývá otázkou co s tím, aniž zkoumá historické okolnosti a příčiny takových jevů, aniž zkoumá společenské a jiné příčiny a jejich důsledky.

Napadá mne jediná možnost: panují zde stále, a to už po staletí, neprostopné bariéry mezi dvěma etniky, jejich vzájemná neznalost a neochota tyto bariéry bourat. Romové nepustí nikoho mezi sebe, nazval jsem to „kruhovou obranou“. Tu potřebovali po staletí, aby přežili. Češi zase naopak nepustí nikoho z

Romů mezi sebe, často ani ty, kteří již tuto kruhovou obranu opustili.

Tady je cesta dlouhá. Podmínky k jejímu prosazení musí vytvářet ten, kdo má sílu, prostředky, finance a moc. To je majoritní společnost a její instituce. To není žádné privilegium poskytované Romům nebo snad diskriminace většiny. To slouží celé společnosti, nejen Romům. Romové musí ovšem participovat na tomto procesu. Musí vyjít z kruhové obrany a ze všeho, co je její součástí. Je nejvyšší čas. Co o tom soudí naši politici, kteří se právě ujímají vesla?

KAREL HOLOMEK, BRNO, 10. ČERVENA 2010

PŘEVZATO SE SOUHLASEM AUTORA Z WWW.LIDOVKY.CZ

Dubnové teze II

"Dubnové teze" byly původně psané pro on-line noviny Deník Referendum, šéfredaktor však zabránil zveřejnění ilustrační fotky a druhé části textu, protože považuje kladné reference k Leninovi za nepřipustné. Je nám ctí prezentovat zmíněné artefakty své čtenářské obci. Vaše redakce Solidarity

Bilance dění v české kotlině za poslední 3 měsíce, aneb nový český špalíček. Namátkou: rasismus, homofobie a politická neprozíravost. Díl druhý.

2. část. Jak by řekl Vladimír Iljič, „Všechno souvisí se vším!“ – budiž nám to mottem pro nadcházející řádky, které jsou doplněným souborem zdánlivě nesouvisejících událostí a komentářů k nim. Čapek někde napsal, že úkolem novináře je bojovat proti všeobecnému zapomnění soustavným omíláním téhož. Pojďme si tedy i my zopakovat, co se u nás stalo za poslední dobu vypovídajícího a co z toho můžeme vyvodit.

– Pokračování března –

6) Duškův, ne Čechův národ

Co má na kauze Dušek nejděsivější vypovídající hodnotu, se ukázalo až po vyslovení nepřijatelných výroků: 1) neschopnost odborů Duška okamžitě odstranit z vedení; 2) způsob, jakým výroky rezonovaly v médiích, ve vedení Českých drah a na ministerstvu: všichni svorně dokazovali, že nejsou homosexuály – na tom se ukázal odpor k homosexualitě v ČR. Věc tedy nekončí Duškem odborářem, máme co do činění s celou

společností Dušků.

7) Účastníkům živého řetězu v ul. Politických vězňů

Srovnávat nacismus a komunismus je krajně nevkusné a ideologické. Pikantní je skutečnost, že liberální nedochůdčata, která se dnes rozhodla stát „za nás“ na stráž před totalitou, rozumí demokracii na způsob slov „S komunisty se nemluví“, jak nasvědčuje totožné jméno novosvazácké organizace. Varuji vás proto důkladně, nechcete-li přijít o pochvalu na modrém výboru, přestaňte se bavit i se mnou!

8) Politický pantheon

(a) Český Berlusconi

Topolánek je politik berlusconiovského typu. Dokládají to jeho výroky na adresu židů a homosexuálů; k jeho komentářům ke křesťanství řekněme na okraj, že i stalinista se vyjadřoval na adresu církve inteligentněji než předseda ODS. Zdá se, že ačkoli vyvolá podobné chování politika ve společnosti stále určitou nevoli, je to přesto chování celkově vzato žádoucí: vše je zlehčováno, politik nemá naprosto žádné morální hodnoty – to je na pořadu dne společenské přitažlivosti. Potvrzuje se tak názor, který dnešní Itálii po-

važuje za nemilou předzvěst celosvětového vývoje: spějeme k fašismu s lidskou tváří, neboli k formě autoritativního kapitalismu, v jehož čele nadále nestojí vážný Mussolini, ale nevkusně laškovující Topolánek a Berlusconi. Fašismus liberálního střihu, k němuž se blížíme, nás nechá dělat veškeré možné prasečiny a naučí nás spatřovat v možnosti konání těchto politiky legitimovaných obsceností veškerou svoji svobodu. Protože se spokojíme s touto prasečí svobodou, vzdáme se svých svobod politických a dalších; předpokládaný trend dokládá soudobý nezáměr o politiku a nízká volební účast – nahodávání základních kamenů demokracie. V opozici Mussolini: Berlusconi má Paroubek teoreticky blíže k prvnímu, zatímco Topolánek prakticky vyhovuje druhému, tedy kritériu fašisty nového typu. Paroubek zaostává. Vzhledem k tomu, že – jak poznamenal Hegel a doplnil jej v tom Marx – dějiny se opakují jednou jako tragédie a podruhé jako fraška, lze očekávat, že následující vývoj zvýhodní cestu berlusconiovského fašismu nové doby, tedy cestu Topolánkových pohrobků. Tato fraška může dospět ještě k tragičtějším koncům, jak Hegela a Marxe

doplnil Marcuse. Takové hrozby můžeme předejít jedině obnovením diskuze o radikálně emancipačním projektu; tedy diskuze o tom, čemu se dnes díky neblahé sovětské zkušenosti jen nerado říká KOMUNISMUS (viz Berlusconi, nebo komunismus). Obnova politické etiky je rovněž úkolem radikální levice: v době všeobecné úplatnosti zákonodárců nás může inspirovat pověst „neúplatného“, kterou si vydobyl Robespierre.

(b) Filip postrádá filipa

Naši parlamentní komunisté jsou buď nekoneční pokrytci nebo komunisty vůbec nejsou. Předsedu Filipa dochází v rozhovoru s Tachecí do úzkých primitivní otázka vztahu humanismu a násilí, snaže se obhájit tezi o prodchnutí Lenina humanismem. Filipovi jsou násilná revoluční opatření příkladem překonání, tedy toho, co již není hodné následovat. Připusťme na moment protimluv „nenásilná revoluce“, který jako mýtus uchovávají sametové revolucionáři. Co je však instituce generální stávky, kterou listopadová mírumilovná revoluce užila; není stávka výsostně násilným projevem? Na příkladu se snažím ukázat, že násilí nelze redukovat na rozblížení oken a věšení reakcionářů;

násilí je pojem zahrnující lecos, v neposlední řadě stávající zřízení, které bylo ustaveno a je udržováno obrovským množstvím násilí. Tedy zpět k otázce věrohodnosti našich a jiných podbízejících reformních komunistů: Pokud chceme něco změnit, nesmíme nepočítat s užitím násilí v rozhodující chvíli. Dle Filipa je Marxova a Leninova kalkulace s násilím přežitkem, jak jsme ale viděli, opak je pravdou: to co je dnes na Marxovi a Leninovi možná neaktuálnější je právě násilí, s jehož užitím otevřeně počítají jejich teorie. Musíme překlenout období, kdy se radikální levice legitimizuje v soudobých politických strukturách tím, že přistupuje na jejich pravidla a odmítá revoluční násilí. Musíme obnovit antisystémovou pověst komunistické strany. Při opětovném a důkladném promýšlení revoluční teorie je třeba rezignovat na parlamentně-demokratický požadavek podbízení se občanovi v rámci volební soustěže. Všechny karty, včetně karty užití násilí, budeme mít vyloženy. Vedle nutné kritiky některých ohledů marxismu se pokusme dostat upřímnos-

ti jeho nejlepších teoretiků a praktiků. Nesnadná to práce.

-- Duben --

9) Silniční teror

Diskuze o revolučním teroru je pro dnešního liberálně nalaďeného občana stále nepřijatelná. Nic nepřevyšuje cenu života, proto jsou oběti ve jménu čehokoli nemyslitelné. Jaké oběti však tento „humanismus“ trpí mimočodem? Kupříkladu každodenní teror na českých silnicích, kde lidé umírají jako za války. Tyto problémy jsou však zapovězeny politické působnosti, nejsou vnímány jako řešitelné; kdokoli přijde s regulativními návrhy, je prohlášen za totalitáře. Žížek proto připomíná robespirovskou koncepci ctnosti skrze teror. Jak bychom uplatnili toto pojetí na našem silničním příkladu? Proveditelnost řešení závažného problému předpokládá přiměřené nástroje prosazování norem, řečeno s Leninem, přiměřený teror. Stávají-li se silnice masovým hrobem, nemůžeme spoléhat na spásnost reklamních spotů varujících před dopady nehod. Zosobněním systémového „teroru“ proti silničnímu

teroru mohou být rozsáhlá dopravní omezení a přesměrování osobní dopravy na dopravu veřejnou, tvrdé sankce dopravních přestupků apod. — Už slyším výtky: „Dobře, Lukáši, ale takhle to řešit nelze, snad si nemyslíš, že by to nějaká vláda realizovala, navíc by si tím omezil řidičskou svobodu“. Vida, takové výhrady prozrazují neupřímnost názoru, který jsme prve nastílnili: člověk, pro kterého je nemyslitelné někoho obětovat, neváhá obětovat kvanta lidských životů modle silničního provozu a svobodné volbě dopravního prostředku. Tedy se zdá, že původci výhrad proti „totalitářům“ nejsou než ztělesněním liberálního cynismu. Nechme tentokrát stranou děsivější obět, kterou provádí liberalismus ve jménu našich silničních svobod, životní prostředí.

10) Internacionála poradců

(Američtí poradci v žoldu Nečase a Paroubka před debatou v Otázkách V. Moravce.) Dříve to byli sovětsí inženýři, dnes to jsou američtí poradci. Politická debata v pozdním kapitalismu se smrskla na

souboj zákulisních agentur, tedy na formální schopnost opanovat veřejné mínění, know-how vějíček. Zapomněli jsme však dvě lekce z dějin: 1) bělohorská prohra byla prohrou žoldnéřské armády, vojem lidí nezaujatých na našem boji; 2) se sovětskými inženýry jsme nikdy nepochodili, nebyli s to uznat jiné klimatické podmínky v české kotlině, radili nepřirozeně a fraškovitě opakovat postupové vzorce z VŘSR ve změněných historických podmínkách. Konečně neschopnost politiků poradit si bez placené zahraniční pomoci je dokladem nenápaditosti a prázdnoty naší epochy. Možná bychom potřebovali politiky, jakými byl Robespierre, který si sám připravoval řeči, jejichž obsah rezonuje ještě dnes; nebo Lenin, s jehož nasazením se nemůže nikdo měřit. Do uvadlé doby však nelze dosadit impulsivní osobnosti; politická reprezentace, která najímá zahraniční služby na svoji kampaň, je přece jen věrným obrazem bezradné občanské základny. Ale o nesmyslnosti nabírání nových tváří do politiky až přistě.

LUKÁŠ MATOŠKA

Éčka naše vezdejší

Až vás zase někdo ve vašem okolí začne otravovat báchorkou o tom, že trh je jako král Midas, kterému se pod rukama vše proměnilo ve zlato, řekněte mu o českém chlebu.

Aby zvýšila své zisky, snížila velká většina českých pekáren za posledních 20 let dobu výroby o víc než polovinu. "Když uberete z výroby chleba čas, ubíráte i všechny jeho kvality včetně vůně a chuti," říká Josef Příhoda, který se na VŠCHT věnuje výrobě chleba vět-

nu svého života. "Dnes pekaři nahrazují čas enzymy a dalšími přídatnými látkami."

Pekaři s pytlí předmíchanych směsí a pecny, co plesnivějí za tři dny, ale nepředstavují jediné záporné hrdiny tohoto příběhu. Dalšími jsou supermarkety. Tlačí pekárny k co nejnižším cenám, vybírají od nich různé poplatky a smlouvami nutí pekaře k dost nevhodnému počínání.

Mnohem rychleji podléhá takový chléb i zkáze. Plesnivá střída není ni-

výjimečná už po třech dnech. Ještě před dvaceti lety přitom potravinářské normy určovaly, že chleba musí vydržet požitelný čtyři dny. Dnes se "záruční lhůta" u většiny chlebů smrskla na čtyřadvacet hodin od upečení.

Běžnou praxí je v českých pekárnách navíc přidávání rozmočených neprodaných pecnů do nového těsta. "Starý chleba může tvořit klidně desetinu objemu toho nového," potvrzuje Vladimír Doležal z České zemědělské univerzity.

Nijak výjimečné není ani úmy-

slné nedopékání chleba. Ten je pak měkčí a zákazníci jej považují za čerstvější. "Hodně lidí vybírá chleba tak, že ho ohmatají a vyberou ten měkký, protože to je pro něj synonymum čerstvého. No, a když necháte chleba místo padesáti minut pět pětáctiřicet, tak je měkčí na omak. A právě tohle někteří pekaři dělají," vysvětluje používané postupy Jaromír Dřízal z pekařského svazu.

Trh se postaral, aby český chléb měl společně se zlatem to, že se nedá jíst.

THOMAS FRANKE

Solidarita je Váš časopis!

- * každý měsíc u alternativní zprávy z domova i ze světa
 - * reportáže z demonstrací, protestů a stávek
 - * antikapitalistická teorie a analýzy
- Předplatte si Solidaritu a dostáváte aktuální číslo vždy, když vyjde. Jsme otevřený časopis, který přivítá Vaše příspěvky a podněty. Kontaktujte nás!

Vrtěti realitou: Útok na Flotilu svobody

Izraelská okupace Palestiny na sebe upozornila do té míry, že se opět dostala do hlavních zpráv masmédií. Izraelské po zuby ozbrojené komando provedlo v mezinárodních vodách zásah proti flotile se stovkami neozbrojených aktivistů mířících s humanitární pomocí do Gazy. Podotýkám, že mezi aktivisty byli i politici, spisovatelé, desítky novinářů, ale i např. katolický arcibiskup z Jeruzaléma, Hilarion Capucci (85). Poslední střet izraelské armády s civilisty si vyžádal nejméně 9 mrtvých na straně civilistů a desítky zraněných. Ke zraněním souvisejících s plavbou flotily můžeme připočítat i americkou studentku Emily Henochovicz (21), která na Západním břehu přišla o oko, když ji izraelský voják zasáhl plechovkou slzného plynu do hlavy. Emily fotila protesty v Ni'linu, které byly reakcí na zásah komanda proti mírové flotile. Tisíce lidí protestovaly i v řadě evropských a amerických měst. Šest tisíc lidí protestovalo v samotném Izraeli.

Protesty na okupovaných územích však izraelská armáda surově potlačuje. Minulý rok byl při mírové demonstraci stejným způsobem jako Emily zasažen do hlavy aktivista ISM, Tristan Anderson. Tristan je dodnes na vozičku. Letos v dubnu byla v Gaze izraelskou armádou postřelena další aktivistka ISM, Bianca Zammit z Malt, když natáčela mírovou demonstraci. Z podobných událostí by se dal sestavit nekonečný seznam, což je přesně to, co činí organizace ISM a další, kteří monitorují porušování lidských práv na okupovaných územích.

O těchto početných úto-

cích na mírové aktivisty však vědí zase jen aktivisté a lidé, kteří sledují alternativní média jako Democracy now, The Real News, Al Jazeera a další. Díky informační bariéře, kterou masmédiá tvoří, se ke světové veřejnosti dostaly až zprávy o zavražděných civilitech na flotile Mavi Marmara. Zranění, ale i smrt aktivistů na okupovaných územích nepředstavují pro masmédiá důležitou zprávu. Smrt nepalestinských aktivistů za hranicemi okupovaných území, to

důkazy o tomto tvrzení. Ani jeden nedostal kloudnou odpověď. O den později se však většina identifikujících mírových aktivistů jako teroristů na stránkách IDF změnila z „Ukázalo se, že útočníci, kteří napadli vojáky IDF, byli žoldáci al-Kajdy“ na „Ukázalo se, že útočníci, kteří napadli vojáky IDF, u sebe neměli doklady.“

Dále se mluvčí Izraele snaží celý svět přesvědčit o tom, že okupace palestinských území, jejíž součástí je i blokáda Gazy, je naprosto le-

sebeobranu. Podobně OSN a EU, ale i USA poukazují na skutečnost, že budování osad je porušováním čl.49 (6) Čtvrté ženevské konvence, která byla ratifikována Izraelem v roce 1951, a kde se jasně píše, že „Okupační mocnost nepřemísť část svého obyvatelstva na území, které okupuje.“ Stejně tak podle rezoluce RB OSN č.252/1968 nemá anexe Východního Jeruzaléma „žádnou právní platnost“ a podle římského statutu Mezinárodního soudního tribunálu z roku 1998 je přemístění civilistů na okupované území dokonce válečným zločinem.“

Ale Izrael neporušuje jen dvě, i když zásadní, rezoluce RB OSN. Od roku 1968 Izrael naprosto vede v ignorování mezinárodního práva. Ve studii profesora politologie Stevena Zunes, která byla uveřejněna v prestižních izraelských novinách Ha'aretz v roce 2002 se uvádí, že Izrael porušuje 32 rezolucí

RB OSN. Rezoluce zahrnují kritiku, nebo odsuzují vládní politiku a akce izraelské vlády. Na druhém místě je Turecko, které porušuje 24 rezolucí a třetí je Maroko se 17 rezolucemi, které ignoruje. Co se týče Izraele profesor Zunes počítal jen rezoluce, které obsahovaly specifické požadavky na změnu izraelské politiky. Rezoluce se zabývají anexí Východního Jeruzaléma, izraelskými osadami na palestinských územích a volajících po zastavení krutých postupů vůči Palestincům včetně jejich vyhánění.[2]

O protiprávnosti izraelské politiky v souvislosti se zásahem na mírové flotile a blokádou Gazy mluví i právník Daniel Machover z organizace Právníci za lidská práva Pa-

už ale nemohla přehlédnout ani masmédiá. Nicméně jejich výklad událostí byl značně relativizující.

Po posledním střetu izraelské armády s civilisty se vláda spolu s izraelskými PR agenty snaží celý svět přesvědčit, že Izrael se opět pouze bránil před ozbrojenými teroristy. Dva dny po útoku ve snaze ospravedlnit další akt státního terorismu, jak akci označil Kevin Ovenden[1], pasažér Mavi Marmara, izraelská armáda (IDF) na svých stránkách dokonce tvrdila, že na palubě mírové flotily bylo 40 žoldáků teroristické organizace al-Kajdy. Novinář Max Blumenthal a jeho izraelský kolega nezávisle na sobě volali do tiskové kanceláře izraelské armády, aby si vyžádali

gitimní a nic protiprávního na ní není. Mezinárodní právo o palestinských územích hovoří jako o „okupovaných“, Izrael je však označuje za „sporná“ území.

Nicméně realitou je, že okupací palestinských území Izrael porušuje rezoluce RB OSN 242/1967 a 338/1973. Izrael tedy porušuje mezinárodní právo, jak ve svém projevu na sobotní pražské demonstraci za ukončení izraelské okupace znovu připomněl Jan Kavan, bývalý prezident VS OSN: „I přední mezinárodní právníci (např. Jennings, Bowett, Dugard) vždy argumentovali, že je nepřípustné anektovat cizí území a permanentně je okupovat a to i v případě, že by to byl výsledek oprávněné

lestinců.

Machover nejdříve upozorňuje na to, co snad ví každý, aniž by byl znalcem mezinárodního práva. Flotila plula pod vlajkou Turecka. V mezinárodních vodách se tedy jednalo o výsostné „území“, plavidlo tureckého státu. Až na konkrétní výjimky takováto loď v mezinárodních vodách nesmí být napadena. Jan Kavan tuto zásadu mezinárodního práva během protestů v Praze také vysvětlil:

„Daniel Machover dále podotýká, že kdyby blokáda Gazy byla legální, tak podle Londýnské deklarace z roku 1909, která se zabývá námořním právem, by izraelská armáda měla právo zasáhnout v případě, že by flotila narušila blokádu.“

Blokáda Gazy je však ilegální z více než jednoho důvodu. Samotná okupace palestinských území je v rozporu s mezinárodním právem. I když Izrael tvrdí, že se z Gazy v roce 2005 stáhnul a nechal ho Palestincům coby nezávislé území, tak to není pravda. Izrael si totiž ponechal výsostné právo kontrolovat v Gaze ekonomiku, přičemž nadále území vojensky okupuje ze vzduchu, z moře, komplikuje volný pohyb obyvatelstva a vojensky v Pásmu Gazy zasahuje. Zpráva agentury OSN Pro koordinaci humanitární

záležitostí (OCHA) informuje o tom, že jen během roku 2006 Izrael do Gazy vystřelil 14 000 dělostřeleckých granátů, které zabily 59 lidí. Skoro všechno to byli civilisté. Od doby, kdy se Izrael tzv. stáhnul a uvalil na Gazu devastující blokádu, tak jeho pokračující vojenské operace v Gaze stály život více než 2 000 Palestinců. Ve zprávě Amnesty International se píše, že jen během roku

ní do hlavy, hrudi, nebo byly zasaženy na více než jednom místě. [2] Tyto informace však masmédia neuvádějí. Veškeré vojenské operace Izraele jsou označovány za obranné a bezpečnost Palestinců nikoho nezajímá.

I kdybychom přistoupili na to, že blokáda Gazy je oprávněná, tak blokáda musí splňovat určitá pravidla. Podle mezinárodního práva stát, který

my, které se některým novinářům podařilo propašovat, dokazují, že ten, kdo se choval maximálně agresivně, bylo izraelské komando a ten, kdo se bránil, byli aktivisté. Úniku těchto informací se komando snažilo zabránit tak, že zdemolovalo tiskové centrum na lodi, střílelo po novinářích s fotoaparáty a kamerami a snažilo se veškerý materiál zkonfiskovat.

Naprostý údiv nad izraelskou logikou vyjádřil i bývalý americký diplomat Edward Peck, který se účastnil plavby na flotile:

„Bylo mi řečeno, že jsem deportován za porušení izraelského zákona. Zeptal jsem se toho důstojníka: ‚Jaký zákon jsem porušil?‘ Odpověděl: ‚Ilegálně jste vstoupil do Izraele.‘ Řekl jsem: ‚Počkejte, naše loď byla přepadena ozbrojeným komandem. Přivezli jste mě sem proti mé vůli, přičemž jste na mě mířili zbraní a tomu říkáte ilegální vstup do Izraele? Vy a já jsme chodili do rozdílných právnických škol.‘ Je to takové fiasko.

Bylo by to zábavné, kdyby to nebylo tak strašně smutné, protože naneštěstí, a teď mluvím s naprostou upřímností, myslím, že Izrael si svým počináním vážně ublížil. Nejde jen o to, co provedli, ale jak to provedli a jak to prezentují. Nikdo toho na izraelské straně nelituje, protože šlo přeci o samé teroristy, kteří porušovali naše zákony. Pánové, vzpamatujte se.“

Podle jedné z výpovědí pasanžérů Mavi Marmary, Nicci Enchmarch, která stála vedle tureckého fotografa, který byl jedním z prvních mrtvých, ve chvíli kdy, v rukou držel jen fotoaparát, ho komando zasáhlo kulkou přímo doprostřed čela. Když kulka opouštěla hlavu, tak sebou vzala třetinu jeho lebky. Turecký fotograf zemřel Nicci v náručí. Výsledky pitvy, které byly uveřejněny v britském Guardianu, prokázaly, že 5 z 9 obětí bylo zasaženo buď zezadu do hlavy, nebo do zad. Devět obětí v sobě mělo 30 kulek.

V této chvíli je nejdůležitější, aby se Izrael podrobil vyšetřovací komisi s mezinárodní účastí. Je nepřijatelné, aby si tento stát, který nejčastěji

2006 Izrael usmrtil více než 650 Palestinců, z nichž 120 byly děti. Zpráva OCHA OSN upřesňuje, že v roce 2006 31 procent zabitých palestinských dětí bylo ve věku 12 let či méně. A velká většina zemřela v důsledku zasaže-

uvalí na nějaké území blokádu, je zodpovědný za situaci lidí žijících na těchto územích. Nesmí způsobit humanitární katastrofu. Podle zpráv OSN se však do Gazy dostane jen čtvrtina humanitární pomoci, která by v této situaci byla zapotřebí. Izrael tedy i v tomto případě porušuje mezinárodní právo.

Izrael tedy neměl žádné právo na flotile, která plula pod vlajkou jiného státu vojensky zasáhnout. Tímto násilným aktem se Izrael dopustil zločinu v mezinárodních vodách. Nicméně Izrael se snažil události na Mavi Marmare popsat jako obrannou akci proti agresivním a ozbrojeným aktivistům. Skutečnost je ovšem taková, že po zuby ozbrojené izraelské komando s neprůstřelnými vestami na palubě Mavi Marmary nemělo co dělat. Je to stejné, jako kdyby se vám někdo vloupal do bytu, přitom by na vás střílel ostrými náboji, několik členů vaší rodiny by zabil a pak vás obvinil, že jste ho napadli a on se musel bránit. Aktivisté měli naprosté právo se bránit. Navíc zázna-

Nová brožura:

Palestina

Tato brožura vznikla jak výsledek našeho dlouhodobého angažování se ve věci boje za svobodnou Palestinu. Má dvě části. První je text Anne Alexander Nová Intifáda: Izrael, imperialismus a palestinský odpor, který byl napsán po vypuknutí tzv. druhé Intifády na podzim roku 2000. Text slouží jako úvod do problematiky izraelsko-palestinského konfliktu a nenechává stranou ani mezinárodní kontext.

Druhou část brožury tvoří vybrané texty, které od vydání Nové Intifády vznikly a doplňují vývoj až po reakce na útok na Gazu na přelomu roku 2008 a 2009.

Napište si o ni!

porušuje mezinárodní právo, své zločiny vyšetřoval sám. Izraeli se s pomocí Spojených států daří ignorovat nejen rezoluce Rady bezpečnosti OSN, ale i devastující výsledky OSN zprávy soudce Goldstonea, která hovoří o masivních válečných zločinech v souvislosti s operací Lité olovo. Je nejvyšší čas, aby se Izrael přestal chovat jako vztekly pes. Bezpráví, ve kterém Palestinci žijí je neúnosné a neudržitelné stejně jako byl apartheid v Jižní Africe. Navíc tato agresivní politika vede jen k další válce na Blízkém východě, což je přesně tam, kam Izraeli spoléhají se na svojí vojensko-technickou převahu mífí. Nervozita Izraelců z toho, že jejich atomový trumf by mohl být vyrovnán Iránem, v kombinaci s extrémně pravicovou vládou z Izraele dělá šílený stát, jak ho v sou-

vislosti s posledními událostmi nazval americký politolog Norman Finkelstein.

Proti tomuto šílenství se však především musí postavit světová veřejnost. Jinak politici opět zůstanou jen u slovic odsuzujících izraelské chování, ale bez praktického postihu.

Jedna palestinská básniřka napsala, že to, co Palestince bolí více než izraelské kulky, je mlčení západní veřejnosti. Z tohoto mlčení procitli aktivisté a další pasažéři na Mavi Marmara a tisíce dalších, kteří protestovali v evropských a amerických metropolích. Tento hlas je slyšet již dlouho, ale až teď začíná nabývat na síle. To, co se děje na Blízkém východě je i naše zodpovědnost. Náš hlas ale musí být silný.

JANA RIDVANOVÁ

Kde je Člověk v tísní?

Záměrně nechám otázku vlastního izraelského útoku na konvoj s humanitární pomocí stranou. Myslím si totiž, že by měla být Izraeli dána možnost hájit své poněkud nejasné vysvětlení před mezinárodním soudem, kde by jistě došlo i na legálnost izraelské blokády Gazy a legitimnost okupace palestinských území jako takových.

Zajímá mne spíše téměř nulová reakce české lid-skoprávní jindy tolik aktivní komunity.

Dovedeme si snad představit, že by k podobnému útoku došlo na konvoj vezoucí humanitární pomoc řekněme do Čečenska a někde na hranicích s Kavkazem by na něj zaútočila ruská ozbrojená komanda, několik členů konvoje postřílela, zbytek unesla kamsi do Ruska, kde by je okradla, lehce mučila a následně vyhostila, a nevyvolalo to žádnou reakci Člověka v tísní, Václava Havla či pana Štětíny?

Jak se zdá, jindy tolik nedělitelná lidská práva jsou v případě poslední krize kolem Izraele najednou lehce dělitelná, oběti nemají stejnou váhu a celá lidskoprávní agenda se z tohoto pohledu scvrkává na agendu o nic víc než politickou.

Tragikomická je v této věci

již tradičně Česká televize, která celou událost tak dlouho relativizovala, bagatelizovala a manipulovala, až se jí samotné začala bezprostředně týkat.

Teprve když byli izraelskou stranou zadrženi a vyhoštěni dva její novináři, začala chabě jednat. Místo toho, aby se však k problému aktivně postavila, vedla řekněme kritický rozhovor s izraelským velvyslancem, jak se k tomu mají její kolegové v zahraničí, zmohla se na pouhou plačtivou supliku k českému ministru zahraničních věcí. České televizi je nejspíš třeba připomenout, že tak, jak se izraelská strana zachovala k jejím dvěma novinářům, tak se nejspíš běžně chová k podezřelým novinářům a propalestinským aktivistům na svém území, a jestliže se takto chová k novinářům a aktivistům, jak se asi může chovat k Palestincům samotným? Milá Česká televize, zde máš téma na odvážnou investigativní žurnalistiku.

Mám však obavu, že se takové odvahy ani u našich oficiálních lidskoprávních aktivistů ani u České televize nedožijí.

ZDENĚK JEHLÍČKA
ČLÁNEK VYŠEL I NA BRITSKÝCH
LISTECH A JAKO NÁZOR ČTENÁŘE V
DENÍKU PRÁVO

Mavi Marmara - Jsme na jedné lodi

Golgota palestinského lidu začala roku 1948 vytvořením rasistického státu Izrael. Toho roku proběhla etnická čistka, která vyhnala 750 000 Palestinců z jejich po generace obývaných domovů.

Jeden a půl milionu Palestinců je pomalu zabíjeno v nelidském vězení, do něhož je uvrhl izraelský stát. Lidé v Gaze trpí velkým nedostatkem vody a dalších životně nutných potřeb. Jsou uzamčeni na jednom z nejhustěji obydlených míst světa a není jim povoleno odejít kamkoli jinam.

Gaza je dnes největší věznice pod otevřeným nebem na světě a nevinní lidé: matky, děti, staří lidé jsou v ní drženi jako zločinci. Zločin, za nějž byli potrestáni již 38 měsíců trvajícím vězením, je to, že ve svobodných volbách – stejně jako nedávno lidé v Česku – volili nesprávnou stranu. Stranu, kterou Izrael neuznává a považuje ji za teroristickou organizaci.

Jen Izrael může nechat hladovět jeden a půl milionu lidí, nechat je žít v podmínkách ohromného nedostatku vody a základních léků.

Jen Izrael může po několik dní nepřetržitě bombardovat hustě zalidněné území a nedovolit lidem, aby mohli utéct před bombami do bezpečí.

Jen Izrael může zabíjet stovky nevinných lidí, zatímco celý svět sedí, dívá se a nehne ani prstem.

OSN je zcela bezmocná podniknout cokoli ve vztahu k Izraeli. Z mnoha schválených rezolucí nebyla žádná zavedena v praxi. Izrael nadále soustavně a beztrestně porušuje lidská práva, rezoluce Rady bezpečnosti i mezinárodní právo, jak se ukázalo i v případě útoku na humanitární Flotilu svobody.

Zdá se, že OSN i EU jsou vůči Izraeli zcela bezzubé. Důvodem je to, že Izrael má za zády nejmocnější a vojensky nejsilnější stát světa – USA.

Izrael je největším příjemcem vojenské pomoci ze strany USA na světě. Je také největším příjemcem civilní pomoci. Zároveň je jediným státem na světě, který může utrácet prostředky z civilní pomoci za zbraně. Je jedinou zemí, která smí nakupovat přímo od amerických zbrojařských koncernů, aniž by tyto nákupy šly přes ministerstvo zahraničí USA. Z tohoto pohledu je Izrael vůči USA státem ve státě, a proto si může dovolit útočit zcela beztrestně. Díky tomuto krytí ze strany USA může Izrael napadat své arabské sousedy a trestat je a to po celou dobu s výmluvou, že jen brání sám sebe, své právo na existenci, která je ohrožena okolními arabskými státy.

Izrael, tento maličký stát, destabilizuje celý region. Američti občané by měli povstat proti zneužívání svých daní k tomu, aby z nich Izrael zabíjel palestinské děti.

Nicméně i uvnitř Izraele narůstá odpor jeho obyvatel proti vládám, které udržují své občany politikou okupace a apartheidu v permanentním stavu obležení. Kromě řady mírových a protiválečných organizací jako je např. Gush Shalom, se stalo významným i hnutí tzv. refusezníků, tj. lidí odmítajících vojenskou službu, která je v Izraeli povinná pro muže i ženy. Tito lidé bojují společně s námi proti politice svého státu.

Vyzýváme proto i všechny občany České republiky, aby jednoznačně vystoupili proti politice naší vlády, která vyjadřuje bezvýhradnou podporu izraelským činům, a aby otevřeně odsoudili izraelský útok na Flotilu svobody, jako zločin. Viva Palestina!

Brazílie odsoudila útok na Flotilu svobody

Brazílie byla dlouho soustředěna především na své nemalé vnitřní problémy a na problémy kontinentální. Vztah k sousedům a USA byl pro zahraniční politiku rozhodujícím. To změnil ekonomický růst, vznik "společenství gigantů s nemalou budoucností" BRIC, latinskoamerická renesance a autopoiesis, integrace formou Unie jihoamerických národů, nástup levice a kuráž a úspěchy Venezuely. Brazílský prezident Luiz Inácio da Silva řečený Lula, vědom si toho, jak jsou v současnosti řešení vnitřních problémů Brazílie a role Jižní Ameriky závislé na zahraniční politice, zvolil novou strategii. Některé tím ve své zemi získal, jiné zklamal, nejčastěji obojí.

Rozhodně však byl získán čas pro vytváření a rozvoj participativní demokracie a ekonomiky

, realizaci "utopie", "pochod napříč institucemi", budování ekonomických předstupňů a posilování morálních předpokladů socialismu nejen v Brazílii. Také proto jeho zahraniční politika přes veškeré zpomalování, balancování a ústupky značně irituje

Spojené státy a nadnárodní mocenské souručenství.

Vojenská smlouva mezi USA a Brazílií není přeceňována. Lula se odmítá shodnout s USA v mnoha důležitých věcech. Odmítá sankce proti Íránu a uznává dokonce

hraničí, který se s ním odmítá setkat.

"Sním o nezávislé a svobodné Palestině, která žije v míru na Blízkém Východě," prohlásil Lula při návštěvě Palestiny. Brazílie a Argentina souhlasí s obchodní dohodou

humanitární pomocí.

Na universitě UnB (Universidade de Brasília) demonstrovali 9. června palestinští a brazilští studenti proti porušování mezinárodního práva, okupaci Palestiny a blokadě Gazy Izraelem. Demonstrace byla mnohem radikálnější nežli pražská. Poté se 11. června konala demonstrace před budovou Kongresu a Ministerstva zahraničí. Bez policistů. Pouze jedno policejní auto zpozvzdálí dohlíželo na případný střet s názorově odlišnými, kteří se však neobjevili. Dekorativní strážce v červenobílé uniformě, který postával a popocházel před ministerstvem zahraničí, se zjevně přestal nudit. Kolemjedoucí auta obvyklým troubením vyjadřovala souhlas. Mezi

jeho právo na mírové využití nukleární energie. Nezapírá Chaveze, který je pro USA arcinepřítel č.1. A také nezastává s USA shodný postoj k problémům Blízkého východu. Brazílie jednoznačně podporuje vznik Palestinského státu a odsoudila izraelský státní teror.

Lula byl dokonce bojkotován izraelským ministrem za-

mezi Mercosur a PNA, Palestinian National Authority. Ovšem obchodní vztahy s Izraelem zůstávají.

Brazílie a Turecko se také domnívají, že mohou přispět k ukončení blokády Gazy a navíc odírají poslušnost USA.

Brazílie pochopitelně naprosto jednoznačně odsoudila izraelský útok v mezinárodních vodách na civilní loď s

demonstrujícími byli zástupci aktivní studentské organizace Movimento Estudantil Popular Revolucionário (MEPR), organizace mládeže Aliança da Juventude Revolucionária, která je částí trockistické strany Partido da Causa Operária, PCO, a anarchistů.

JOSEF MIKOVEC
AUTOR ŽIJE V BRAZÍLIÍ

Německé a britské volby

Proběhlé volby v Německu a Británii s sebou nesou směsici pocitů. V Německu utrpěla pravice Angely Merkelové obrovskou volební porážku ve spolkové zemi Severní Porýní – Vestfálsko. Zvítězili v ní sociální demokraté.

V Británii získaly strany, které představují levicovou alternativu vůči Labour party jen několik tisíc hlasů. Týká se to stran jako je Respect, TUSC a několika dalších. Volby se konaly nejen do parlamentu, ale také do místních zastupitelstev.

Hlavní důvod, proč hlasování dopadlo takto je nespravedlivý a zastaralý volební systém, stejně jako to, že se řada voličů obávala návratu konzervativců k moci, kteří zahájili divokou vlnu škrtů a útoků na pracující a odbory. Labour za svého panování pokračovala v podobné politice. Privatizovala veřejné služby tím, že je stále více a více podfinancovala a pronajímala soukromému sektoru.

Kromě skandálu s nedostatkem hlasovacích lístků se

projevil ještě strach z nástupu Toryů, které zachránil Labour před podobnou ztrátou podpory, jako se to stalo německé SPD a výsledkem toho bylo etablování Die Linke na německé politické scéně.

Na druhou stranu antifašisté mohou být spokojeni. Veškeré úsilí, které vydali do kampaně, kdy obcházely dům o domu, a přesvědčovali lidi, aby nevolili fašisty z British National Party, se vyplatilo. Veškeré naděje vůdce BNP, Nicka Griffina, se rozpadly a strana získala jen 14% hlasů,

ztratila až na jednu výjimku všechny své zastupitele.

I přes zklamání, které pro aktivisty znamená nástup koalici vlády konzervativců a liberálů, boj proti novým útokům pokračuje. Zatímco stále více a více lidí přichází o práci, začínají se rodit i nové kampaně proti propouštění. To se děje nejen v Řecku, kde je hnutí odporu nejsilnější, ale i v jiných zemích.

SVĚTLANA SIMONOSKA

Válka vedená bohatými

Uznávaný geograf DAVID HARVEY hovořil s JOSEPHEM CHOONAROU o vzestupu neoliberalismu a o tom, proč by měl být neoliberalismus chápán jako projekt vládnoucí třídy.

Na veřejné lekci v lednu 2006 hovořil David Harvey v londýnské School of Economics před zaplněnou halou. Představil svou knihu *Stručná historie neoliberalismu* (byl dokončen český překlad této knihy a brzy se snad objeví v knihkupectvích – pozn. red.). V této knize mapuje tři dekády útoků vedených globální vládnoucí třídou. Tyto útoky prováděné ve jménu neoliberalismu způsobily rostoucí sociální polarizaci, vzestup nových elit a ochuzení mnoha lidí na dně společnosti. Svou řeč skončil větou: „Pokud to vypadá jako třídní boj a cítíme to jako třídní boj, měly bychom to nazývat třídním bojem. A měli bychom tento třídní boj bojovat.“ Tato vize neoliberalismu a potřeby bojovat proti němu prochází celou Harveyho knihou. Když jsme se druhý den ráno potkali, zeptal jsem se ho, proč ji napsal.

„Dvě věci jsou pro mou práci charakteristické práci jsou charakteristické. Za prvé, historicko-geografický důraz, který dávám vzestupu neoliberalismu – jeho nerovnému rozvoji na světě. Nejedná se o jednotlivou historickou změnu. Neoliberalismus pracuje různě na různých místech a v různých dobách. Druhou věcí je teoretický rámec, který je založený na třídě, mechanismu odebírání nadhodnoty pracujícím v tom, co je dnes globálním kapitalistickým systémem.“

V duchu Karla Marxe Harvey vidí vykořisťování pracujících jako centrální fakt kapitalistické společnosti. Marx argumentoval, že když pracující pracují celý den, pouze část tohoto času generují hodnotu, která je vyjádřena v jejich mzdě. Zbytek času pracujících vytvářejí nadhodnotu, která plyne do rukou kapitalistů a je zdrojem zisku.

Část tohoto zisku pak může být vložena zpět do produkce a umožňuje tak kapitalistům shromažďovat stále větší

koncentrace strojů, materiálu a pracujících. Marx tomuto procesu říkal akumulace. Vymačkávání pracujících za účelem vytváření zisku, který je potom využit k akumulaci a budoucím ziskům ve zjevně nekonečném cyklu, je centrální řídicí silou kapitalismu.

Neoliberalismus je podle Harveyho odpovědí na dvojí krizi, která se objevila v polovině 70. let. Na jedné straně

dramaticky neuspěl při řešení krize akumulace. Přispěl ale k velkému přesunu třídní moci ve prospěch malé elity. „Mnoho popisů neoliberalismu mluví o jeho vztahu k akumulaci, ale velice málo z nich ho jasně vidí jako třídní projekt.“

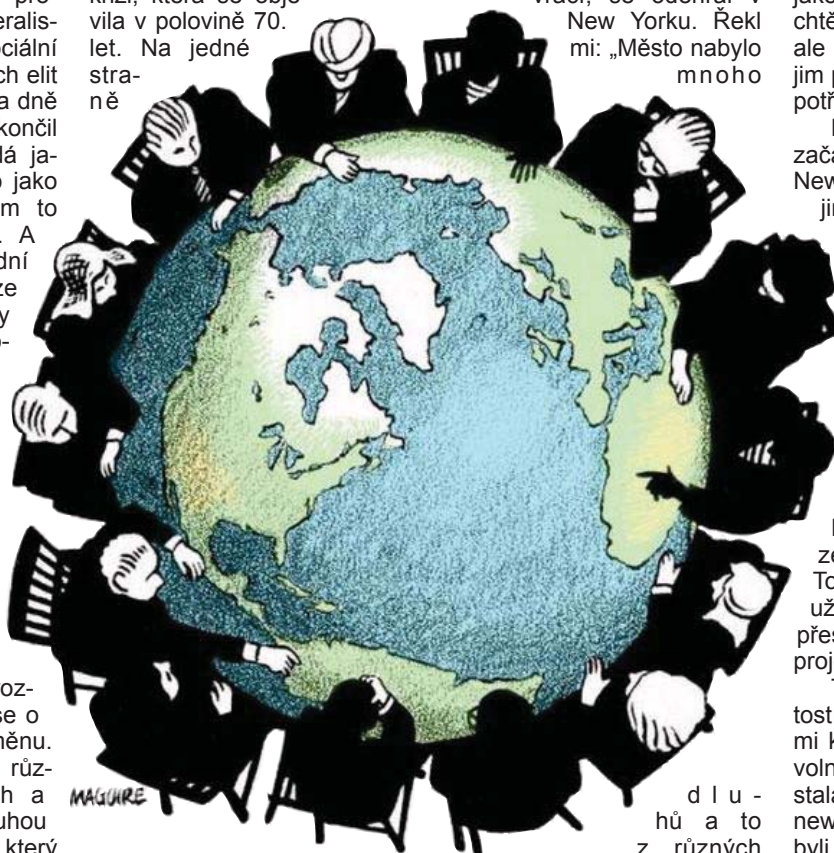
Jeden z klíčových momentů vzestupu neoliberalismu, ke kterému se Harvey často vrací, se odehrál v New Yorku. Řekl mi: „Město nabylo mnoho

boomu v trhu s nemovitostmi v raných 70. letech, ve kterém byla městská administrativa hodně zapojena. „Když tento trh v roce 1973 padl, město se ocitlo zranitelné vzhledem k bankéřům. To bankéři viděli jako příležitost k odstartování úderu proti městu – k jeho přetvoření podle velmi odlišného modelu. Bylo to trochu jako válka v Iráku. Do Iráku chtěli už na začátku 90. let, ale nemohli to udělat. 11. září jim pak dalo příležitost, kterou potřebovali.“

Bankéři chtěli v 60. a na začátku 70. let disciplinovat New York. Krize let 1973-75 jim dala příležitost. Zavedli průkopnický „program strukturální úpravy“ (structural adjustment programme, SAP), zbavili se řady veřejných služeb a znovuvyjednali kontrakty. Byl to plný frontální útok na obyvatele města. Potom město museli rekonstruovat, měly obrovské zájmy v hodnotách nemovitostí, zejména na Manhattanu. Toto je doba, kdy začali využívat veřejné prostředky k přestavění města podle jejich projektu.

Taktika využívání příležitostí vytvořených ekonomickými krizemi k prosazení politik volného trhu se od té doby stala vzorcem. „Titíž lidé – newyorkští investiční bankéři – byli zapojeni v krizi dluhu která zasáhla latinskou Ameriku v osmdesátých letech. Tentokrát však potřebovali federální vládu aby se za ně zaručila.“ Americká vláda, nyní vedená Ronaldem Reaganem, tak našla využití pro Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund, IMF), ke kterému se předtím mnozí neo-liberálové stavěli podezířavě. Spolu se Světovou bankou pak IMF silou prosadil programy strukturálních úprav výměnou za odpustění dluhu.

Harvey však poukazuje, že americká vládnoucí třída není jediným kdo neoliberalismus prosazuje či z něj těží. „Je velmi ojedinelé aby USA intervenovali bez vnitřní pod-

kapitalisté čelili „krizi akumulace“ – kapitalistický systém stagnoval a zisky se v poměru k letům těsně po druhé světové válce snižovaly. Na druhé straně jde o velmi silný boj pracujících, který byl v 60. a 70. letech velkou hrozbou pro politickou moc vládnoucí třídy.

Ideje neoliberalismu, tedy politik, které Harvey označuje jako „deregulace, privatizace a ústup státu z mnoha oblastí sociální provize“, existovaly na okraji intelektuálního života po desetiletí. V 70. letech se však dostaly do centra dění jako odpověď na dvojí krizi. Harvey přesvědčivě argumentuje, že neoliberalismus

důvodů. Jeden z nich byla odpověď na městskou krizi v USA 60. let. Peníze byly federální vládou nality do financování vnitřních částí měst za účelem vypořádání se s rasovými problémy, nezaměstnaností atd. Z toho vzešly posílené odbory a zvýšená zaměstnanost ve veřejném sektoru.“

Ale když ekonomická krize zasáhla v 70. letech USA, zdroje federální vlády vyschly: „V tomto bodě mohlo město buď propustit mnoho pracujících, nebo si mohlo půjčit. V krátkodobém horizontu si půjčilo a bylo v tom podpořeno bankami.“ Toto půjčování

pory. Vezměte si puč vedený Augustem Pinochetem v Chile v roce 1973. Byli to vrchní chilské třídy, které doopravdy vedly převrat, a to s podporou CIA, amerických korporací a Henryho Kissingera. Když Pinochet převzal moc, byla to chilská vládnoucí třída, která ve skutečnosti protlačila neoliberalní agendu.

„Nejsou to jenom Spojené státy vysávající bohatství ze zbytku světa - jsou to vládnoucí elity, které mají spolu navzájem volné vztahy a které shromažďují přebytky samy pro sebe. Někteří z nejbohatších lidí žijí v Mexiku či východní Asii.“

Ideje neoliberalismu se od roku 1970 rozšířily jako lesní požár. „Jedním z hlavolamů je, jak se tak velké množství lidí stalo přesvědčenými, že neoliberalismus je dobrá věc, když ve skutečnosti příliš nefunguje. Domnívám se, že odpověď leží v tom, že byl velmi úspěšný pro určité skupiny lidí. A to včetně těch, které kontrolují média a různé ideologické aparáty. Druhá věc je, že vždy můžete ukázat na kousek světa, kde se zdá, že se neoliberálnímu řádu daří – například na dnešní Číně.“

Ironií ale je, že ekonomický růst obvykle přichází tam, kde vlády ignorují neoliberalní doktrínu. „Máme tu tedy perverzní formu neoliberalismu, protože vlastní zájem dominuje nad teorií.“ Teorie neoliberalismu říká, že státní zásahy do ekonomiky by měly být minimalizovány, ale v praxi stát pokračuje ve hraní centrální role v ekonomikách jako je Čína či USA.

Spojené státy financují svůj ekonomický růst děláním velkých dluhů založených na přítoku kapitálu o objemu větším než dvě miliardy dolarů denně. Deficit rozpočtu a individuální dluhy domácností prudce stoupají. Jde tady o ekonomiku financovanou z dluhu. Veříteli jsou zejména banky z východní a jihovýchodní Asie. Dokonce i válka v Iráku je financována penězi vypůjčenými z Číny a Japonska.

Čínský boom je také financován z dluhu: „Čínské banky půjčují peníze. Vláda vlastní většinový podíl ve všech bankách. Může použít některé ze svých kapitálových rezerv, aby je udržela na hladině.

Ale tak jako tak je tento boom financovaný z dluhu. Na rozdíl od USA je Čína dramaticky přetvarována. I zde však růst přináší nové nestability. V Číně je obrovské přeinvestování. Například v deltě Perlové řeky je pět mezinárodních letišť, které soupeří mezi sebou navzájem o to, které bude středem obchodu v Pacifiku. Všechna nemohou vydržet. Když se podíváte na automobilový průmysl, i zde je masivní nadkapacita. A krize v Číně bude mít hluboký dopad.“

Nestabilní růst, kterého jsme svědky v USA a Číně, neobnovil bohatství světového kapitalismu. Graf v Harveyho knize ukazuje, že se růst snižoval každou dekádu od šedesátých let minulého století. Z tehdejších tří procent ročně na dnešní 1 procento. „Původní krize 70. let byla krizí přílišné akumulace,“ řekl Harvey. „Vládnoucí třída má obrovské problémy s nalezením dostatečně výdělečných možností investice. Tento problém ve skutečnosti nikdy nevyřešily.“

Z tohoto důvodu dnes vedle tradičních forem akumulace hraje velkou roli to, co Harvey nazývá „akumulací vyvlastněním“. Akumulace vyvlastněním znamená otevírání nových polí pro kapitalisty - například oblast zdravotnictví, státního bydlení či rušení důchodových práv, které byly dříve brány za samozřejmé. „Ale není to o zvyšování skutečného celkového objemu jmění ve společnosti. Když privatizujete bydlení, neznamená to, že reálně zvýšíte celkový počet bytů. Neoliberalismus není velmi dobrý v rozvoji zboží a služeb.“

Selhání neoliberalismu nemají pouze ekonomické dopady. Podle Harveyho vedou také k politické a vojenské nestabilitě. Jeho dřívější kniha *The New Imperialism* (Nový imperialismus) mapovala dlouhodobý úpadek americké ekonomické moci. Z toho plyne vzestup neokonzervativců, pravicových myslitelů okolo Bushe, kteří chtějí udržet americkou moc nad potenciálními rivaly.

Jeho nová kniha si bere na mušku neokonzervativce a zdůrazňuje jejich projekt uvnitř samotných USA. Harvey to vidí jako odpověď na likvidaci společenské solida-

rity prostřednictvím neoliberalismu. Neokonzervativci se snažili obnovit sociální kohezi prostřednictvím náboženského moralismu, autoritářských opatření a strachu. „Domnívám se, že něco podobného se odehrává v řadě oblastí. Když se podíváte na Francii, máte zde Nikolase Sarkozyho, který je ve své filozofii velice blízký neokonům. Nebo se podívejte na některé věci, které udělal Tony Blair. Neokonzervatismus je globálním jevem.“

Zatímco neokonzervatismus je odpovědí vládnoucí třídy na sociální nestabilitu neoliberalismu, vzestup antikapitalistického hnutí je odpovědí těch ve spodní části společnosti. Harvey je rád, že nevládní neziskové organizace (non-governmental organizations, NGOs), které často hrály hlavní roli v setkáních jako Světové sociální fórum (World Social Forum), nejsou chápány jako „oficiální opozice“ k neoliberalismu: „Růst fenoménu NGO v neoliberálním období byl ohromující. Mezi těmi dvěma je jasné propojení. Jednotlive neziskovky se mezi sebou ohromně liší a některé z nich velmi obdivuji. Často jsou ale Trójskými koni pro privatizaci.“ Neziskovky mohou vstoupit do vakua vytvořeného ústupem státu z poskytování určitých služeb. Harvey argumentuje, že kritický přístup je nutný a že různé neziskovky mohou hrát pozitivní i negativní role. Ale obnovení třídního boje je skutečným klíčem k porážce neoliberalismu.

Nový třídní boj nebude jednoduše opakováním toho z 60tých a 70tých let, protože struktura společnosti se od té doby změnila. Podle Harveyho musí být třída vnímána jako „tekutý“ koncept: „Musíme se znovu podívat na koncepty třídní formace a reformace. Když ve své knize hovořím o obnovení třídní moci ve prospěch vládnoucí třídy, nemluvíme nutně o navrácení moci do rukou stejné skupiny lidí. Dnes se jedná o jinou konfiguraci, daleko více zaměřenou na finance a služby.“

„Jedna z velkých změn oproti 70tým letům je, že propast mezi vlastníky a manažery se uzavřela. Dříve byli dvěma různými kategoriemi, ale potom začali manažery platit

podíly na majetku a to změnilo celou jejich psychologii. Třídní formace je nedokončený, dynamický proces.“

Harvey věří, že existují pozitivní známky zvyšující se organizace mezi zaměstnanci služeb v USA. Cituje příklady zdravotnických pracovníků v Los Angeles a dopravních pracovníků v New Yorku. Tyto boje mohou dát formu nové pracující třídě vytvořené neoliberalismem. Harvey se zajímá zejména o to, jak by se „boje ohledně akumulace vyvlastněním mohly propojit s boji více tradičního levicového druhu.“ Hnutí požadující znárodnění plynu Bolívii vidí jako jeden ze zdrojů naděje.

Není zde nebezpečí nostalgie po dřívějších formách kapitalismu? „V 70tých letech zde byla silná kritika sociálního státu – jeho třídních a genderových sklonů atd. Pokud chceme zkonstruovat nový sociální systém, musíme si být vědomi jeho omezení. Další problém, kterému čelíme je celá rekonstrukce významu sociální solidarity. Margaret Thatcher argumentovala, že chce změnit duši. Musíme konfrontovat fakt, že solidarity jsou dnes daleko mělčí než dříve. To jsme mohli vidět v USA. Pravičáci jako Thomas Friedman neustále hovoří o přednostech neoliberalismu, ale když udeří hurikán Katrina ptají se, „co se stalo se solidaritou?“ Odpověď je, že solidarita je pryč kvůli tomu, že kretén jako jako on tohle kázali. To musíme konfrontovat – jedná se o dlouhodobý projekt.“

Harvey věří, že pracující třída potřebuje svůj vlastní politický projekt aby mohla začít obnovovat svoji moc. Na otázku jak by takový projekt mohl vypadat odpovídá: „Nemohu teoreticky vyvodit jak by měl politický projekt pracující třídy vypadat. Mohou o tom mít nějaké názory, ale základní věcí je pro mě zapojení se do konverzace a učení se o možnostech. Musím dát svoje myšlenky do dialogu s hnutími a poslouchat co říkají.“

(PŘELOŽENO Z ROZHOVORU
ZVEŘEJNĚNÉHO V SOCIALIST
REVIEW [HTTP://WWW.SOCIALISTREVIEW.ORG.UK/ARTICLE.
PHP?ARTICLENUMBER=9655](http://www.socialistreview.org.uk/article.php?articlenumber=9655))
VÝŠLO NA [HTTP://PROTITYRANTI.
RHU.BLOGSPOT.COM/](http://PROTITYRANTI.RHU.BLOGSPOT.COM/)

Radikální levice a krize

Číslo *New Left Review* (NLR) k 50. výročí tohoto prestižního časopisu je uvedené obsáhlým článkem šéfredaktorky Susan Watkinsové, který se snaží formulovat stanovisko časopisu v kontextu globální ekonomické a finanční krize. Watkinsová nemá žádné pochybnosti o hloubce krize a omezenosti „oživení“. Popisuje ho jako „očividně nestabilní: Severní Atlantik bez pracovních míst a s ochromeným úvěrovým systémem ve svém nitru; bublající Východ, který se musí přizpůsobovat zmenšování trhu pro své zboží; hora stále nevypořádaných dluhů; spekulativní fondy volně působící v systému a způsobující prudké vzestupy cen komodit. Finance pořád ještě uváznuté v minovém poli, přičemž neklid se šíří východním a jižním směrem“.

Přes možnou potenciální závažnost této ekonomické prognózy pro globální kapitalismus je Watkinsová přesvědčena, že politická dohra krize ve srovnání s dřívějšími finančními haváriemi např. v letech 1873 a 1929 dokazuje přetrvávající sílu neoliberalismu:

„Snad nejnežádoucíjším rysem krize z roku 2008 je zatím její kombinace ekonomického zmatku a politické nehybnosti. Po bankovních a finančních haváriích roku 1931 padaly vlády po celé Evropě – v Británii, Francii, Španělsku, Německu; dokonce i roku 1873 byla v USA Grantova administrativa paralyzována korupčními skandály následujícími po železničním krachu a v Británii padlo Gladstoneovo ministerstvo. Jedinými politickými oběťmi roku 2008 byly Haardův režim na Islandu a správní orgány Kajmanských ostrovů. Růst nezaměstnanosti a omezování veřejných výdajů, doufejme, vyvolá rozhodnější protesty; prozatím se ale obsazování továren nebo zadržování šéfů ve svých požadavcích omezovalo na při-

měřené odstupné. Že může být krize neoliberalismu tak přízračně nekonfliktní, v kontrastu k rozhořčeným bojům o jeho zavržení, je vystřízlivujícím dokladem jeho triumu.“

Takže „neoliberální program po celou krizi nenarazil na opozici a ve skutečnosti pokročil dál, protože sanace bank jim umožnila, aby vlastňovaly ve větším rozsahu než kdykoli předtím“. Příklon

testů bylo pokaždé pomíjivé; všechny mobilizace, které zažili – alterglobalizace, změna klimatu, pochody proti vpádu do Iráku – skončily porážkou.“ Článek končí hloubáním o nejisté budoucnosti samotné NLR: „Může levicový intelektuální projekt doufat v úspěch, když chybí politické hnutí? To se teprve ukáže.“

Článek Watkinsové je zajímavý z toho důvodu, že

1931 byla zvýšená nestabilita vlád (i když v Británii vedl pád menšinové labouristické vlády Ramsaye MacDonalda k vytvoření koalice vedené toryovci, která ovládala britskou politiku po zbytek desetiletí). Tato nestabilita byla nejen odrazem krutosti krize, ale také značného oslabení struktur buržoasního panství způsobeného už první světovou válkou a následnými sociálními a politickými zvraty. Obecně přinesly tyto vládní krize posun oficiální politiky doprava – sociální demokracie byla vyhnána z vlády jak v Německu, tak v Británii.

Jak ale deprese pokračovala, rozvinul se intenzivní třídní boj, jehož výraznými událostmi bylo vítězství nacionálního socialismu v Německu v lednu 1933 a zničení rakouského dělnického hnutí v únoru 1934, ale také vzestup levice – lidové fronty ve Francii a Španělsku, New Deal a protestní stávky v USA, masové stávky a obsazování továren ve Francii v červnu 1936, Španělská revoluce v letech 1936-1937. Porážka levice ve Francii a Španělsku přišla teprve ke konci desetiletí, přičemž rozhodující úlohu v ní sehrálo omezování bojovnosti dělníků, které v politice lidové fronty prosazovaly komunistické strany.

V protikladu k tomu udeřila současná ekonomická krize v době, kdy se buržoasní demokracie v pokročilých kapitalistických státech těšila po zvratech 60. a 70. let několika desetiletím poměrně stability. A k tomu se liberální demokracie obrovsky zeměpisně rozšířila – do jižní Evropy koncem 70. let a v 80. letech, do střední a východní Evropy, na jih Afriky a do Latinské Ameriky v 90. letech, do Jižní Koreje a na Tchaj-wan v první dekádě tohoto století. Navíc se terén buržoasní politiky zúžil vzestupem sociálního liberalismu a přijetím neoliberalismu předními sociálně demokratickými stranami. Samozřejmě, s bur-

ke keynesiánství na vrcholu krize nevedl k reálné změně režimu hospodářské politiky, ale k posílení „regulačního liberalismu“, který je pouze variantou šířeji pojímaného neoliberalismu. Tato analýza podle Watkinsové potvrzuje správnost stanoviska, které sama chápe jako „jasného uvědomění si porážky“ a které vyslovil Anderson roku 2000, když bylo obnoven vydávání NLR: „poprvé od Reformace neexistuje v myšlenkovém světě Západu žádná významná opozice – tj. systematický soupeřící pohled“. Watkinsová sympatizuje s údělem dnešních mladých radikálních intelektuálů: „Vzplanutí pro-

zvláště systematickým a pečlivým způsobem vyjadřuje značně rozšířený názor, podle něhož si radikální levice při konfrontaci se skutečnou krizí globálního kapitalismu, k jaké (podle slov Alana Greenspana) dochází jednou za století, počínala neobratně a zmařila velkou politickou šanci.“

Jednou z nejdůležitějších proměnných v politice je čas. Odpověď na otázku, jestli radikální levice zmeškala vlak, závisí rozhodujícím způsobem na trvání krize. Takzvaná Velká deprese trvala od roku 1929 do roku 1939. Watkinsová má pravdu v tom, že bezprostředním důsledkem finančních havárií let 1929 a

žoasní demokracií to vůbec nevypadá dobře – sblíživání politických špiček, eroze životní úrovně a sociálního státu, rozkladný účinek peněz na oficiální politiku způsobuje rozsáhlé znechucení lidových vrstev. Nicméně krize narazila na poměrně robustní strukturu kapitalistického panství, které ponechávaly málo prostoru pro formulování alternativ k neoliberalismu nebo dokonce vůbec ke kapitalismu.

Jednotlivé fáze krize

Jedno z poučení z Velké deprese říká, že velká hospodářská krize je sama o sobě historickým jevem procházejícím různými fázemi – v tomto případě ještě před zhroutením trhu cenných papírů došlo ke zpomalení průmyslové aktivity, pak přišel samotný burzovní krach, počáteční hospodářský pokles, bankovní krize roku 1931, další hospodářský pokles spojený se zhroutením mezinárodního obchodu, částečné oživení v polovině desetiletí a pak návrat recese v letech 1937-1938 až do obnovy zbrojení a válečné výroby, která zvedla celkovou produkci a zaměstnanost. Podobně současná krize už prošla řadou fází – nejdřív to bylo uvážnutí úvěru v letech 2007-2008, po němž přišel podzimní finanční krach roku 2008, velmi ostrý a všeobecný hospodářský pokles v zimě 2008-2009 a pak „oživení“ nebo přesněji stabilizace díky obrovskému množství peněz, které napumpovaly přední kapitalistické země do svých finančních systémů a širších ekonomik.

Tento proces je navíc nerovnoměrný. Za Velké deprese se státy, které byly připraveny rychle upustit od volného obchodu (Británie po roce 1931) nebo znovu zbrojit (Německo po roce 1933), se vzpamatovaly rychleji než ostatní, zejména USA. Dnes opět rychle roste Čína díky gigantickému programu státem financovaných investic, ku prospěchu ekonomik, které se reorientovaly tak, aby se staly jejími dodavateli, buď průmyslových výrobků (Jižní Korea) nebo surovin (Brazílie, Jižní Afrika).

Do jakého stadia jsme tedy dospěli v současné krizi? V jejích začátcích ležel obrov-

ský nárůst soukromé zadluženosti, který živil bublinu z poloviny nultých let. Následná dluhová krize se přesunula ze soukromého sektoru do veřejného. V hlavních ekonomikách enormně vzrostl objem vládních půjček – nejen kvůli sanacím, ale také v důsledku snížení výnosu daní a nárůstu výdajů na sociální stát vynuceného Velkou recesí. To plně odpovídá historické zkušenosti, jak zdůrazňují Carmen Reinhardtová a Kenneth Rogoff ve významné ekonomické studii finančních krizí:

„K následkům bankovních krizí patří hluboké poklesy objemu produkce a zaměstnanosti... hodnota vládních dluhů má sklon k explozím: za hlavních epizod, k nimž došlo po II. světové válce, vzrostla v průměru o 86 procent (v reálných hodnotách, ve srovnání s dluhem před krizí)... hlavní příčinou exploze dluhů nejsou všeobecně uváděné náklady na sanaci a rekapitalizaci bankovního systému... Ve skutečnosti je největší hnací silou vzrůstu zadluženosti nevyhnutelný kolaps daňových výnosů, kterému čelí vlády v důsledku hlubokých a vleklých poklesů objemu produkce.“

Jak se vypořádat s nárůstem veřejné zadluženosti je v podstatě politická otázka – jinými slovy, řešení je odrazem převládajícího poměru třídních sil. Obrovské vládní dluhy, jež bylo třeba zaplatit za II. světovou válku, byly zvládnuty postupně kombinací hospodářského růstu a inflace (která snižovala reálnou hodnotu dluhu). V současné situaci, kdy je rámcem pro tvorbu politik nadále neoliberalismus a kdy se přeživší banky opět postavily na nohy díky státním podporám a odstranění řady soupeřů, je růst rozpočtových deficitů definován jako významná krize, kterou je třeba řešit okamžitě masivním krácením veřejných výdajů.

Tak například v Británii to rylové se značnou podporou médií a velkého byznysu využili deficit k tomu, aby v kampani před všeobecnými volbami nastolili politickou agendu, jež by v době vydání tohoto čísla už měla probíhat. Zapadá to do širší analýzy, která označuje za zdroj problémů Británie přebujelý veřejný sektor. Slibování „drastických

Stanovisko evropské radikální levice ke krizi

1. Globální ekonomická krize pokračuje. Do finančního systému byl nalit obrovský objem peněz: 14 bilionů na záchranu bank ve Spojených státech, Británii a eurozóně, 1,4 bilionů minulý rok půjček bankám v Číně k restabilizaci světové ekonomiky. Zůstává otázkou, zda toto úsilí bude dostatečné k vytvoření udržitelného oživení. V rozvinutých ekonomikách zůstává růst velmi slabý a nezaměstnanost nadále stoupá. Existují obavy, že vzniká nová finanční bublina tentokrát v Číně. Dlouhodobá povaha krize, která je nejhorší od Velké krize, v sobě odráží fakt, že její kořeny jsou v samotné povaze kapitalismu jakožto systému.

2. Po prudké vlně propouštění se pozornost krize v Evropě nyní zaměřila na veřejný sektor a sociální systém. Samotné finanční trhy, které byly zachráněny díky finančním stimulům, nyní vytáhly do zbraně proti dluhům vlád, které jim samotným zachránily existenci. Požadují masivní škrtky ve veřejných výdajích. To obnáší třídní pokus přesunout náklady krize z těch, kteří ji vyvolali, zejména banky, na pracující, nejen ty, zaměstnané ve veřejném sektoru, ale také na všechny, kteří užívají veřejné služby. Požadavky na skromnost a „reformu“ veřejného sektoru jsou nejjasnějším znakem toho, že neoliberalismus, intelektuálně zdiskreditovaný krizí, nadále zůstává dominantní v politickém rozhodování.

3. Řecku se nachází v oku bouře. To je jedna z evropských ekonomik, která je obzvláště zranitelná částečně kvůli nashromážděnému dluhu z období boomu, částečně kvůli tomu, že je těžké konkurovat Německu, gigantu eurozóny. Pod tlakem finančních trhů, Evropské komise a německé vlády roztrhala vláda Georga Papandrea své předvolební sliby a oznámila škrtky ve výši čtyř procent národního důchodu.

4. Naštěstí má Řecko obrovsky bohatou historii sociálního odporu sahající až do 70. let. Po revoltě mládeže z prosince 2008 odpovědělo řecké hnutí pracujících na vládní úsporný balíček vlnou stávek a demonstrací.

Stejně tak vítáme příklad islandského referenda, ve kterém lidé odmítli splácení dluhu uvalené bankami.

5. Řeční pracující potřebují všude solidaritu socialistů, odborářů a antikapitalismů. Řecko je zkrátka první evropskou zemí, na kterou se finanční trhy zaměřily, ale na mušce mají i mnoho dalších mezi nimi zejména Španělsko a Portugalsko.

6. Potřebujeme program opatření, která mohou pozvednout ekonomiku z krize na tom základě, že prioritou budou potřeby lidí nikoli zisky, a zavedení demokratické kontroly nad trhem. Musíme se postavit za antikapitalistickou odpověď na krizi: naše životy, naše zdravotnictví, naše zaměstnání místo zisku.

- Všechny škrtky ve výdajích ve veřejném sektoru musí být zastaveny nebo zvráceny: zastavme penzijní „reformu“; zdravotnictví a vzdělání není na prodej.
- Garantované právo na práci a program veřejných investic do zelených pracovních míst – veřejná doprava, průmysl z obnovitelných zdrojů a renovace soukromých a veřejných budov na snížení emisí oxidu uhličitého.
- Za veřejné bankovní služby a finanční systém pod veřejnou kontrolou!
- Žádné vytváření obětí beránek z imigrantů a uprchlíků: plnou legalizaci jejich pobytu!
- Žádné vojenské výdaje: stažení západních vojáků z Iráku a Afghánistánu, drastické škrtky ve vojenských výdajích a rozpouštění NATO.

7. Zavazujeme se organizovat evropské solidární akce proti škrtům a kapitalistickým útokům. Vítězství řeckých pracujících všude posílí odpor ke škrtům.

řezů“ ovšem už tak populární nebylo. Navíc probíhá ve vedoucích buržoazních kruzích široká debata (odrážející se v sérii názorových výměn mezi ekonomy na dopisové straně Financial Times) o načasování veškerých škrťů, jež je projevem obav, že předčasné zrušení státní podpory světové ekonomice by způsobilo „dvojpropadovou“ recesi, kterou obsedantně očekávají komentátoři stejně jako tvůrci politiky.

Rozlomená eurozóna

Že je nutné omezit veřejné výdaje, se dnes nicméně považuje ve všech pokročilých kapitalistických ekonomikách za samozřejmost. Co víc, slabší kapitalistické státy si nemohou dovolit přepych aspoň částečné volby načasování škrťů. To je zřejmé v eurozóně, kde se předmětem pozornosti finančních trhů, Evropské komise a předních států Evropské unie pro svou finanční rozmařilost stalo Řecko a na sociálně demokratické vládě Georgiose Papandrea byly vynuceny obrovské škrty.

Řecká krize ale odhalila strukturální vady v samotné konstrukci eurozóny. Tím, že Evropská hospodářská a měnová unie (EMU) nahradila národní měny účastnických států eurem a světila kontrolu nad úrokovými sazbami nikým nevolené a nikomu se nezodpovídající Evropské centrální bance, zablokovala směnné kurzy mezi těmito zeměmi. Pro perifernější členy mělo toto uspořádání velkou výhodu v tom, že se prudce zmenšilo rozpětí mezi úrokovými sazbami jejich dluhopisů a dluhopisů nejsilnější evropské ekonomiky, Německa. Za podmínky celkově nízkých

úrokových sazeb, jež převládaly za úvěrové konjunktury v polovině nultých let, to umožnilo prudký nárůst zadluženosti domácností v menších ekonomikách eurozóny (až ke 100 procentům národního důchodu v Řecku, Portugalsku a jižním Irsku) a vznik bytové bubliny v Irsku a Španělsku.

Zvýšená spotřeba, kterou umožnily větší půjčky v jižní Evropě, pomáhala vytvářet trh pro německé exporty (z nichž dvě třetiny směřují do eurozóny). Německo, které se vyhulo dluhové explozi zaznamenávané na jiných místech eurozóny, tak v roce 2005 znovu mohlo získat postavení

politickou strukturou se stalo mechanismem zajišťujícím přebytky běžného účtu Německa, které se vytvářejí většinou v eurozóně. Periferní země se začlenily do měnového systému, který o sobě tvrdil, že vytváří světovou měnu, a tím se vzdaly části svých komparativních výhod, přičemž přijaly politiky, jež dál prohlubovaly rozdíly v konkurenceschopnosti. Prospěch z tohoto procesu mělo Německo, protože má větší ekonomiku s vyšší úrovní produktivity a protože dokázalo zmáknout své dělníky tvrději než ostatní země. Strukturální přebytky běžného účtu byly

ních dluhopisů. Když se na Papandreuovu vládu zaměřili spekulanti a náklady na její půjčky dál rostly, ocitla se v začarovaném kruhu. „Strukturální slabiny měnové unie jsou z tohoto hlediska zcela zřejmé. Všechny země mají stejný přístup na peněžní trhy, ale nemají stejný přístup k úvěru, který každá země získává za rozdílnou cenu.“

hlubší vada EMU spočívá v tom, že je pouze měnovou unií. Fiskální politika – závislá na moci zdaňovat a vydávat – zůstává pevně v rukou národních států. V dobách krize, kdy musí stát vstoupit do hry, aby zachránil trh, nabývá

fiskální politika ústřední význam: sanace a stimuly byly podloženy schopností předních kapitalistických států vyždímat ze svých ekonomik odpovídající zdroje a díky této schopnosti si půjčovat. Tudíž v reakci EU na finanční havárii dominovaly akce národních vlád na záchranu svých bank a dotace domácím firmám.

T o t o uspořádání volá po otázce

co se stane, když členskému státu eurozóny hrozí bankrot. Finanční trhy nejenže vyhnaly vzhůru úroky z dluhopisů slabších ekonomik eurozóny, ale stlačily také dolů euro. To udělalo z řecké krize problém celé eurozóny. Rozhodující kontinentální státy, Francie a Německo, se různily v názoru, jak reagovat. Francie chtěla koordinovanou půjčku, která by udržela Řecko nad vodou, Německo odpovídalo. Řecko vyhrožovalo, že se obrátí o pomoc k Mezinárodnímu měnovému fondu (IMF) a tím zostudí EU – bluf, na který Německo nenaletělo.

Nakonec byla dohodnuta společná záchranná akce IMF a eurozóny odrážející fakt, že řecká insolvence by nebyla v

největšího světového exportéra přiškrcováním nákladů na pracovní sílu v podmínkách vysoké nezaměstnanosti, „reformy“ podpor v nezaměstnanosti Hartz IV prosazené rudozelenou koalicí let 1998-2005 a přesunů produkce nebo (častou stejně účinnými) pohrůbkami jejího přesunu dál na východ. Na jiných místech eurozóny v té době náklady na pracovní sílu rostly mnohem rychleji. Slabší ekonomiky nabraly obrovské deficity platební bilance, jež byly rubem bobtnajícího přebytku Německa. Jak zdůrazňuje důležitá studie krize eurozóny, kterou zpracovala expertní síť Research on Money and Finance:

„Euro se svou obsluhoun

jediným zdrojem růstu německé ekonomiky v posledních dvou desetiletích. Euro je pro Německo politikou ve stylu „ožebráč svého souseda“ za podmínky, že nejdřív ožebráčí své vlastní pracující.“

Podle sítě Research on Money and Finance spočívá bezprostřední příčina krize eurozóny v celkové odezvě členských zemí na finanční havárii, zejména (s výjimkou Německa) v podstatném zvýšení výdajů a půjček. Nárůst vládního dluhu je donutil jít na peněžní trhy, aby tam prodávaly své dluhopisy. Slabší státy eurozóny ale zjistily, že se prudce zvětšilo rozpětí platit ze svých dluhopisů, a úroky z německých vlád-

zájmu německých bank, které poskytly rozsáhlé půjčky Řecku a jiným slabším ekonomikám eurozóny. Debata probíhající v Berlíně uvnitř chronicky slabé konzervativně liberální koalice Angely Merkelové (doprovázená prudkými nacionalistickými střety německých a řeckých médií) se ale přiklání k tvrdé linii, kterou prosazoval ministr financí Wolfgang Schäuble.

Ten navrhnul vytvoření evropského měnového fondu, který by mohl přispíchat na pomoc členům eurozóny, jež jsou na tom jako Řecko, výměnou za zpřísnění Paktu růstu a stability, podle něhož státy EU nesmí mít rozpočtové deficity přesahující tři procenta národního důchodu. Zejména by měly být zavedeny sankce umožňující, aby státům, které porušily pravidla, bylo zakázáno čerpání prostředků z fondů soudržnosti EU nebo aby byly dokonce na čas zbaveny hlasovacích práv. Státy by také měly možnost vystoupit z eurozóny při zachování členství v EU.

Jal to hodnotí ekonomický komentátor Wolfgang Munchau:

„To neznamená pomoc zemím, které mají potíže. Znamená to pomoci jim odejít.

Politické poselství obsažené v Schäubleho plánu zní, že Řecko bude poslední zemí, která bude kdy sanována. Jak postupují přípravy na sanaci dál, reakce německé veřejnosti jsou stále nepřátelštější. Kdyby Schäubleho plán platil už nyní, Řecko už by bylo na odchodu. Je obtížné představit si situaci, kdy by nějaká země splňovala kritéria stanovená plánem pro poskytnutí pomoci, a současně pomoc potřebovala.

Schäubleho plán také neobsahuje žádná ustanovení, která by kdy mohla zavazovat Německo. Umožnil by Německu dál prosazovat bez zábran svoji jednostrannou hospodářskou strategii likvidace rozpočtového deficitu do roku 2016. I kdyby se jihoevropské vlády dokázaly probudit a uznat potřebu hlubokých reforem, velmi těžko by odstranily odstup v produktivitě, který se pořád zvětšuje ve prospěch Německa. Nevidím tedy, jak by se plán mohl vůbec stát politicky přijatelný.“

Německá vládní třída fakticky hájí za každou cenu

svou hospodářskou strategii udržení exportního prvenství (které Německo ztratilo roku 2010 ve prospěch Číny) na základě stlačování mezd. Doma byla zakotvena loni přijatým dodatkem k ústavě, který požaduje, aby federální vláda snížila do roku 2016 svůj rozpočtový deficit na 0,35 procent národního důchodu: to znemožňuje jakýkoliv posun k alternativní strategii založené na stimulaci domácího trhu. Schäubleho plán je projevem rozhodné snahy Berlína prosadit tuto strategii také v eurozóně. Jestliže jsou ostatní státy eurozóny příliš slabé, aby omezily veřejné výdaje a náklady na práci a pokusily se držet krok s Německem, budou hozeny přes palubu.

Globální dilemata

Krize eurozóny je evropskou verzí globálního konfliktu. Světová obchodní organizace si sama nedávno pogratulovala za to, že počáteční vzestup vládních dotací a jiných forem protekcionismu, jenž byl reakcí na recesi let 2008-2009, se nevyvinul v nic, co by rozsahem připomínalo snahu imperialistických mocností o uzavření svých trhů soupeřům v 30. letech. To ale opomíjí skutečnost, že dnes se nejdůležitější obchodní konflikt týká měn.

Je už otrápanou frází, že nejdůležitějším hospodářským vztahem je dnes vztah mezi USA a Čínou: Amerika představuje obrovský trh pro čínské průmyslové výrobky a pak si zpětně půjčuje dolary vydané za toto zboží, aby tak pomohla financovat svůj deficit platební bilance. Oba státy ale reagovaly na recesi tím, že dovolily, aby hodnota jejich měn klesala ve srovnání s ostatními, aby se tak zlevnily jejich exporty. Čínský juan je od léta 2008 pevně vázán na dolar, který sám až donedávna na měnových trzích postupně klesal.

To se stalo zdrojem narůstajícího konfliktu mezi Pekínem a Washingtonem. Obamova administrativa bojující se stagnující ekonomikou a desetiprocentní nezaměstnaností stále silněji tlačí na Čínu, aby zrušila pevný kurz juanu a umožnila jeho zhodnocení vůči dolaru. Obama řekl, že to v Americe vytvoří statisíce pracovních míst. Čínský pre-

miér Wen Jiabao řekl na závěrečném zasedání Národního lidového shromáždění: „Čemu nerozumím, je snižovat hodnotu vlastní měny a pokoušet se nutit jiné, aby hodnotu své vlastní měny zvyšovali za účelem zvýšení exportu. Podle mě je to protekcionismus.“ Wen také zopakoval obavy o bezpečnost čínských investic v USA, které vyjádřil minulý rok: „Nestabilita amerického dolaru nám dělá velké starosti. Byl jsem znepokojen loni... a jsem znepokojen i letos.“

Sto třicet členů Kongresu USA reagovalo dopisem ministru financí Timovi Geithnerovi požadujícím, aby Geithner ve zprávě, která měla být předložena v dubnu, označil Čínu za „měnového manipulátora“. Měnový spor dál vyhrotil třenic mezi Washingtonem a Pekingem v řadě otázek, což nepochybně odráží rostoucí napětí mezi dominantní imperialistickou mocností a jejím nejváženějším potenciálním vyzývatelem. Zvláště agresivní kampaň za to, aby USA jednostranně zatížily čínské importy přírůzkou 25 procent, vede ekonom Paul Krugman blízky Demokratické straně. Tento krok by pravděpodobně vyvolal opravdovou obchodní válku.

Čína ve skutečnosti umožnila mezi lety 2005 a 2008 zhodnocení juanu v poměru k dolaru a může to udělat znovu, pravděpodobně v reakci na obavy ze stoupající inflace způsobené mamutím ekonomickým stimulem, které Wen také vyjádřil ve svém projevu. Ekonomové se domnívají, že posílení juanu by příliš nepoškodilo exportní výkonnost Číny. Povyk kolem něj ale ukázal, že čínské vedení podobně jako německé je nadále přívržencem strategie rozsáhlých exportů, i když je založena na mnohem nižších mzdách a mnohem vyšší míře akumulace. Podobnosti zdůraznil Martin Wolf ve Financial Times:

„Čína a Německo se navzájem samozřejmě velmi liší. Ovšem přes všechny rozdíly mají tyto země některé společné rysy: jsou největšími exportéry průmyslového zboží, přičemž Čína teď předběhla Německo, mají masivní přebytky úspor nad investicemi a obrovské obchodní přebytky... Obě jsou také přesvědčeny, že by jejich zákazníci

měli dál nakupovat, ale přestat s nezodpovědným vypůjčováním. Jelikož jejich přebytky mají za důsledek deficity ostatních, je toto stanovisko rozporné... Začínám si klást otázku, jestli otevřená globální ekonomika přežije tuto krizi.

Země s přebytky trvají na tom, že budou pokračovat tak jako dosud. Odmítají ale připustit, že spoléhání na přebytky exportu se nutně obrátí proti nim samotným, jakmile jejich zákazníci zkrachují. A právě to se teď děje. Země, které v minulosti hospodařily s velkými vnějšími deficity, mohou zmenšit masivní fiskální deficity, které jim zůstaly po prasknutí bublin a omezení výpůjček soukromými sektory (po „odpákování“, deleveraging) pouze prostřednictvím velkého vzestupu svých čistých exportů. Jestliže země s přebytky nedokáží vyvážit tento posun zvětšením agregátní poptávky, svět nevyhnutelně upadne do bitvy ve stylu „ožebrač svého souseda“: každý se bude zoufale snažit vnutit přebytkovou nabídku svým obchodním partnerům. Také to bylo podstatnou součástí katastrofy 30. let.“

Vládoucí čínské a německé třídy samozřejmě mají pohotově odpověď, že problém je v marnotratnosti Řeků a Američanů, kteří svým bezstarostným vypůjčováním a utrácením spějí ke katastrofě. Platí ale pořád základní věc: každý stát se snaží dostat z krize omezováním výdajů a výpůjček a exportováním, což vyvolává otázku, kdo bude tyto exporty kupovat. Wolf zcela právem vede paralelu s 30. léty. V té době marxistický ekonom John Strachey upozornil na okolnost, kterou nazval „dilema zisků a hojnosti“: „Opatření maximalizující zisky budou minimalizovat hojnost; opatření maximalizující hojnost budou minimalizovat zisky.“ Jinými slovy, snižování mezd v zájmu zvyšování zisků omezuje poptávku po zboží a službách. Jedním východiskem z tohoto dilematu je exportování, ale pokud se o ně budou snažit všichni, výsledkem bude příliš mnoho zboží pachtícího se po příliš malém množství peněz.

Tato napětí nejenže jasně ukazují, že „druhá velká kontrakce“, jak dnešní krizi nazývají Reinhart a Rogoff, zdaleka není u konce. Potvr-

zuji také, že důležitou překážkou "oživení" jsou konflikty mezi předními kapitalistickými mocnostmi. To se také ukázalo loni v prosinci na kodaňském summitu o změně klimatu, který v tomto čísle časopisu podrobně analyzuje John Neale. Přes vznik skupiny G20 jako fóra zahrnujícího velké

ekonomiky Jihu a přes vstřícnější Obamovu rétoriku zůstává mezinárodní kapitalistická třída houfem navzájem zneprátelených bratrů.

Ať jsou tato napětí jakákoli, je už jasné, kdo byl vybrán za oběť. Účet za krizi mají zaplatit pracující a chudí, kteří jsou tlačeni do kouta ne-

zaměstnaností a snižováním mezd a veřejných výdajů. To samozřejmě předpokládá, že přijmou tuto přidělenou roli. Jedním z důvodů tak velké závažnosti řecké krize je odpor, který vyvolala u nejbojovnějšího dělnického hnutí Evropy. Při generálních stávkách zorganizovaných proti Papan-

dreuovým úsporným balíčkům se spojila bojovnost organizované dělnické třídy se vzbouřeneckým duchem revolty mládeže, která zachvátila Řecko v prosinci 2008.

PŘEKLAD RUDOLF PŘEVRÁTIL
REDAKČNĚ ZKRÁCENO, CELÝ TEXT
I VŠECHNY ODKAZY NAJDETE NA
NAŠICH WEBOVÝCH STRÁNKÁCH.

Marxismus pro 21.století:

Marxismus a etika

Existuje rozšířený mýtus, že Marx buď etiku odmítal, nebo je jeho etika přinejmenším

nekoherentní. Tyto teze jsou povrchní. Argumentoval například, že protiklady mezi kapitalisty a pracujícími „otřásly základem veškeré morálky, ať už morálky asketismu nebo potěšení,“ používal morální jazyk, aby odsoudil „upířskou“ povahu kapitalismu a ty, kdo jsou najatí, aby ji ospravedlňovali.

Je pravdou, že Marx chtěl uniknout „neschopnosti“ morálních forem antikapitalismu, s nimiž se setkal ve čtyřicátých letech 19. století. To ale neznamenalo úplné odmítnutí etiky. Jeho kritice morálky bychom měli rozumět jako odmítnutí moderních liberálních předpokladů, snad nejlépe vyjádřených Immanuelem Kantem, že morální chování zahrnuje potlačení přirozených tuh, které jsou viděny jako sobecké a individualistické.

Etika před Marxem

Novátorství moderní post-kantiánské morální teorie se stane zjevné, když ho porovnáme s klasickou řeckou koncepcí etiky. Řecká etika, převážně Aristotelova, stála na tom, že na rozdíl od moderní morální filosofie nepředpokládala, že být dobrým znamená jednat v protikladu k našim touhám. Aristoteles uznával naturalistickou etiku, která vztahovala ideu dobra k vyplňování lidských potřeb a tužeb. Dobro pro člověka je eudaimonia, což se obvykle překládá jako štěstí a seberealizace. V jeho modelu jsou ctnosti kvality, které dovo-

lují individuům vzkvétat uvnitř obce. A protože Aristoteles mluvil o tom, že jsme schopni vzkvétat jen uvnitř obce – definuje nás jako „politické tvory“ – dělá přímé spojení mezi etikou a politikou.

Oproti tomu v centru liberální politické teorie je egoistický jedinec. První intelektuálové, kteří stavěli do centra svého díla jednotlivce, jsou Machiavelli a Luther, oba psali na počátku 16. století. První systematický pokus konceptualizovat individualismus vytvořil více než o sto let později Thomas Hobbes v Leviathanu (1651).

Podle Hobbese je ústředním rysem lidské povahy touha po sebezachování. V situaci materiálního nedostatku se individua střetávají jeden s druhým, což vede k „válce všech proti všem.“

Od 17. století se morální teorie pokoušela uniknout relativistickým důsledkům Hobbesova myšlení, zatímco zachovává něco z jeho modelu kompetitivního individualismu, tj. představě o volné soutěži jednotlivců.

Marx poukázal na zásadní problém tohoto přístupu. Čím dále se díváme do historie, píše, „tím více se jednotlivci jeví jako závislí, jako náležící do většího celku.“ „Soukromé zájmy“, jejichž přirozenost Hobbes předpokládá, a spolu s ní moderní morální teorie, jsou produktem historie. V prekapitalistických společnostech se jednotlivci pojmají skrze vzájemné vztahy, jež zahrnují závazky; v moderní kapitalistické společnosti se jeví jako „neomezené“ žádnými sociálními pouty.“

Vznik kapitalistických

tržních vztahů v sobě zahrnuje skutečnost, že produkce je společenská, zatímco privilegování zůstává soukromé. Takže zatímco předmoderní myslitelé předpokládali, že lidé jsou společenská tvorové, moderní morální teorie je pojmá jako hobbesiánské soutěžící.

Teorie sociálního kontraktu, utilitarianismus, kantianismus a moderní etika ctnosti mohou být popsány jako pokusy najít odpověď na problém, jak formulovat společné dobro ve světě egoistických individuí. Zatímco Marxova kritika morálky zahrnuje odmítnutí těchto přístupů, jeho kritika Kanta nezahrnuje hrubě materialistické odmítnutí konceptu lidské svobody. Spíše Kanta následuje, když vkládá lidskou svobodu do centra své sociální teorie a říká, že Kant nerozumí reálné lidské svobodě.

Kantovým cílem bylo zajistit dobré důvody pro jednání v linii s nepodmíněným morálním požadavkem nazvaným „kategorický imperativ“. Jedna z jeho formulací byla „jednat takovým způsobem, že vždy pojmáš humanitu, ať již v tvé vlastní osobě nebo v osobě kohokoliv jiného, nikdy prostě jako prostředek, ale vždy ve stejném čase jako cíl.“

Pozdější německý filosof Hegel poukazoval na abstraktní povahu Kantovy morálky, kterou charakterizoval v jednom bodě jako „vznešenou prázdnotu.“ Argumentoval, že Kantův morální přístup, daleko od toho, že by byl perspektivou čistého rozumu, ve skutečnosti reflektuje „etický život buržoazie nebo

jednotlivce.“

Když předpokládá buržoazní individualismus, je Kant nucen uznat, že univerzální morální společenství vedená kategorickým imperativem mohou existovat spíše na morální než reálné úrovni. Podle něj naše vnitřní přirozenost způsobuje, že naše potřeby a touhy jsou potřebami a touhami atomizovaného a soutěžícího jednotlivce, a tak nemůže najít žádnou sociální základnu pro takové jednání, které by bylo záhodné, kromě nějaké povinnosti, která tlačí na tyto potřeby a touhy.

Následně takoví teoretici směřují k tomu, že vidí morálku jako něco, co je na lidi uvalováno zvenčí.

Jak moderní tak klasická koncepce etiky sdílí jedno společné téma. Směřují k tomu, že pojmají velice rozdílné sociální kontexty, ve kterých byly etické normy formulovány, jako neměnné znaky lidské přirozenosti. Hegelův velký přínos morální teorii počíná v historickém porovnání těchto dvou kontextů: ptá se jak proč jsme (nebo spíše Němci 19. století) odlišní od starověkých Řeků. Tím, že to dělá, začíná proces, který později dokončuje Marx, syntetizováním a překonáním omezení jak kantovské morálky, tak aristotelské etiky.

Jako Aristoteles zakládal svou etiku na modelu lidské esence, Hegel zdůrazňoval, že etika musí začínat od modelu „co lidské bytosti jsou“. Navazoval na Aristotela v předpokladu, že cílem života je seberealizace, ale rozcházel se s ním v tom, že předpokládal, že je to možné jen cestou svobody.

Když Aristoteles kladl důraz na to, že štěstí je cíl života, Hegel věřil, stejně jako Kant, že cílem života je svoboda. Ale na rozdíl od Kanta, který stavěl do protikladu svobodu a nutnost, kladl důraz na to, že jednat svobodně je jednat v souladu s nutností. Navíc věřil, že morální zákony, daleky toho, aby byly univerzální v nějakém nadhistorickém smyslu, jsou ve skutečnosti pochopitelné pouze „v kontextu určité společnosti“.

Hegel zajistil sociální obsah svobody tím, že jej vztáhl na pohyb „živoucího sociálního celku“. Bylo to toto historické porozumění lidské přirozenosti, které dalo Marxovi základnu, ze které mohl postoupit za existující materialistický (hobbesovský) a idealistický (kantovský) model dějinného činitele.

Pokud nás vulgární materialisté redukuje na jen o něco více než stroje, postavené na uspokojení našich materiálních potřeb, idealisté navrhuji, že bychom měli při rozhodování, jak jednat, potlačovat naše přirozené touhy. Marx měl za cíl překonat opozici mezi materialismem a idealismem v jeho teorii dějin.

„Hlavní defekt veškerého existujícího materialismu... je že věc, realita, smyslovost, je pojímána jen ve formě objektu, nebo kontemplace, ne jako smyslová lidská aktivita, praxe, nikoliv subjektivně. Tedy, v protikladu k materialismu, aktivní stránka byla vyvinuta abstraktně idealismem – který, ovšem, nezná skutečnou, smyslovou aktivitu jako takovou“.

Jak proti materialismu, tak proti idealismu nastínil Marx historický model dějinného činitele, který byl v základu jak vědeckého, tak morálního aspektu jeho antikapitalismu. Jeho etika tedy uniká nihilistickým limitům moderního morálního diskursu bez toho, aby totálně odmítla morální jazyk.

Marxismus a morální stanovisko

Mezi sociálními a přírodními „fakty“ je důležitý rozdíl. Fyzické zákony operují bez ohledu na to, že jsou zde lidé, kteří je zakoušejí, zatímco sociální systémy jsou

reprodukovány skrze lidskou praxi a jsou ve své reprodukci závislé na uvědomělé lidské činnosti. Zákon gravitace je fakt, a mé myšlenky o něm jsou nedůležité vzhledem k tomu, jak na mě působí; v kontrastu k tomu zákon hodnoty může být změněn lidskou jednáním. Ovšem, každému izolovanému jednotlivci se v moderním světě jeví sociální zákony tak objektivně, jako přírodní zákony. Kapitalistický systém se zdá pokračovat nehlédě

jako moc nad nimi, je ve skutečnosti produkt jejich práce, a že je v jejich silách ho změnit. Marx argumentoval, že to je přesně to, co se stalo v roce 1844, když slezští tkalci povstali proti svým buržoazním pánům, a bylo to ve světle tohoto hnutí, kdy se stal „marxistou“. Typická moderní morální teorie nedokáže rozeznat důležitost tohoto druhu praxe, protože předpokládá, že egoismus je přirozený fakt.

Marx argumentoval, že

na naše individuální jednání. Můžeme dělat cokoliv kromě změny světa.

Situace je určitým způsobem jiná, když se pustíme do kolektivních zápasů. Velikost globálních demonstrací v roce 2003 proti válce v Iráku dala vzniknout pocitům, že „fakta“ imperialismu mohou být změněna. Když jsou pracující zapojeni v období zvýšeného třídního boje, tak nejenom že jsou schopni uvědomit si svou moc změnit svět, ale když tak činí, začínají rozeznávat, že sociální „fakta“ nejsou tak stabilní, jak se jeví atomizovaným jednotlivcům.

Takové akce vytvářejí příležitost, ve které mohou pracující začít chápat, že odcizený svět, který se jeví

kvůli tomu, že se solidarita stala reálnou potřebou pracujících, nebylo potřeba selským tkalcům vnucovat ideu soudržnosti. Proto také říkal, že „komunisté nekáží o morálce“.

Oproti standardním učebnicovým karikaturám jeho myšlenek, které z něj dělají hrubého materialistu, Marx nepopírá koncept lidské svobody. Spíše odhaluje zacházení liberalismu s nesvobodami kapitalistické společnosti, jako by měly být ustanoveny přírodou. Vskutku, koncept lidské svobody je hlavním tématem jeho rané i zralé práce. V rukopisech Grundrisse definuje svobodu jakožto proces, skrze který se „sociální jednotlivci“ uvědomují skrze svou práci. Podobně v

Kapitálu argumentuje:

„Svoboda... může obsahovat pouze toto, že socializovaný člověk, sdružený producenti, ovládají lidský metabolismus s přírodou racionálním způsobem, přináší jí pod společnou kontrolu, místo toho aby jím byli dominováni jakožto slepou silou.“

Ve skutečnosti je ústředním tématem Marxovy morální teorie otázka, jak realizovat lidskou svobodu. Konkrétně ukazuje na způsoby, jak se v průběhu času a skrze kolektivní zápas vyvíjí smysl svobody a to je nejlépe vidět na pozadí rozvoje výrobních sil. To by v žádném případě nemělo sloužit jako důkaz, že Marx redukoval svobodu na ekonomický růst, protože zdůrazňuje, že „ačkoli jednotlivec nemůže být svobodný v izolaci od ostatních, nicméně jsou to pouze jednotlivci, kteří jsou svobodní“.

Tato etika by neměla být zaměňována s abstraktní morálkou. Neexistuje stanovisko, ze kterého bychom mohli nesouhlasit s „férovou distribucí výsledků práce“. Netvrdí buržoazie, píše Marx, že současná distribuce je „spravedlivá“? A v danosti současného způsobu produkce není to ve skutečnosti jediný „spravedlivý“ systém distribuce? Pokus o to, přesvědčit buržoazii o nespravedlnosti kapitalistického systému, by zklamal. Co se jeví jako nespravedlivé z pozic bojů pracujících, se jeví perfektně férové z perspektivy kapitalisty. To je důvod, proč se třídní boj v rámci buržoazní společnosti jeví jako konflikt „práva proti právu“, a že mezi „stejnými právy rozhoduje síla.“

Marx tvrdí, že skutečnost procesu vykořisťování je zatemněna tak dlouho, jak dlouho je viděna z pohledu atomizovaných jednotlivců. Stane se plně zjevnou, jen když je uchopena z pohledu bojů pracujících, kteří drží klíč k uchopení celistvosti kapitalistického systému.

Jako jsou v moderním světě odděleny fakta a hodnoty, jsou v důsledku odcizení rozděleny také životy lidí do rozličných protikladných

sfér existence: morální, ekonomické atd., každá se svými oddělenými standardy. Marx ilustruje tuto situaci příkladem, vzatým z dobové francouzské společnosti. Když se francouzská pracující žena cítí donucena k tomu, aby se prostituovala, protože je třeba nakrmit rodinu, zakouší protikladné morální a ekonomické tlaky. Jestliže ten první jí učí respektu vůči své lidskosti, standardem toho druhého je to, že se stává pouhým zbožím, které se prodává na trhu.

Ačkoli jsou obě třídy v kapitalistické společnosti zasažené odcizením, zakouší ho rozličnými způsoby.

„Třída vlastníků a třída proletariátu prezentují stejné lidské odcizení. Ale první třída cítí pohodu a je posílena ve svém odcizení; poznává odcizení jako svou vlastní sílu a má zdání lidské existence. Třída proletariátu se cítí odcizením ničena. Vidí v něm svou vlastní bezmocnost a realitu nelidské existence,“ píše společně s Engelsem.

Marx argumentuje, že nelidskost kapitalismu nutí pracující bouřit se proti své situaci a chápat se těch forem sdružování, skrze které učiní konkrétním to, co bylo u Kanta pouze abstraktním návrhem: zacházet s ostatními nejen jako s prostředky k nějakému účelu, ale jako s účely samotnými. Na Marxově straně to nebyla pouhá abstraktní dedukce, spíše empirické pozorování existujících tendencí.

Ctnosti, zápasy pracující třídy a strana

Někteří kritici tvrdí, že Marx nedokázal ospravedlnit etickou hodnotu praxe pracující třídy, a tak se zamotal do protikladu, ze kterého nedokázal uniknout. Podle tohoto argumentu z Marxovy teorie odcizení zároveň vyplývá, že „znalost lidské přirozenosti určuje standard politické změny“, ale že v důsledku našeho odcizení od této přirozenosti nejsou schopni pracující takové znalosti dosáhnout. Takže kde Marxova jedenáctá teze o Feuerbachovi slavně navrhuje rozejít s filosofií, protože „filosofové svět jen svět různě vykládali, jde však

o to ho změnit“, jde o nereálný sen, protože odcizený lidský život nezajistí okno do nějaké reálné lidskosti.

Takováto tvrzení jsou mylná. Pro Marxe se naše přirozenost vyvíjí v kontextu rozvíjejících se produkčních sil a zápasem o kontrolu těchto sil. Argumentuje proti jakémukoli romantickému pojmu přirozené lidské solidarity, protože říká, že „jednotlivci nemohou zvládnout své vlastní sociální

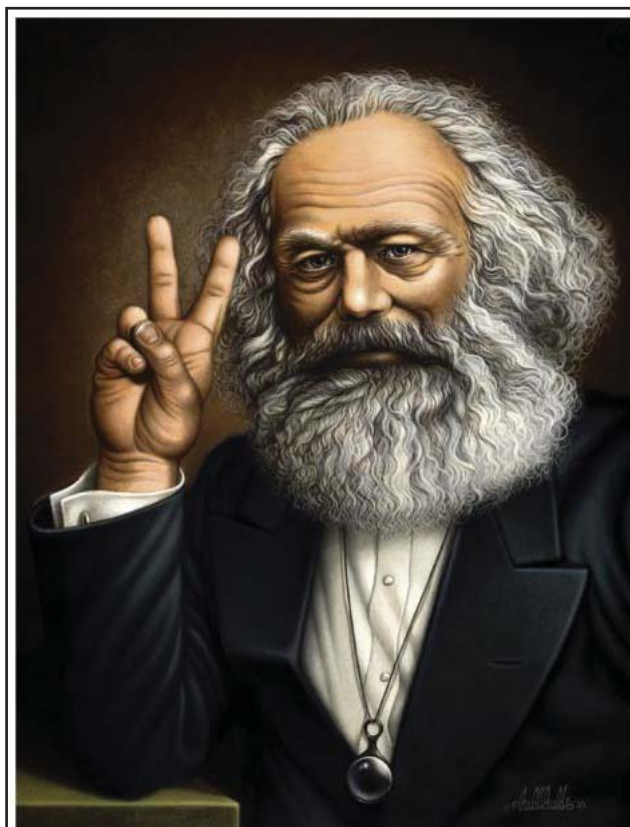
tak činí, začínají vytvářet způsoby existence, které také nabízejí alternativu k egoismu charakteristickému nejen kapitalistické společnosti obecně, ale také životu pracujících v rámci této společnosti. V Ekonomicko-filosofických rukopisech čteme:

„Sdruží-li se komunističtí řemeslníci, pak je pro ně zprvu účelem učení, propaganda, atd. Ale zároveň si tím osvojují novou potřebu, potřebu

takovýchto institucích se stává každodenní praxí, která předpokládá jak potřebu solidarity, tak plodí ducha solidarity v rámci pracující třídy. Ctnosti, které jsou prosazovány, stojí v přímé opozici k individualismu založenému na vzájemné konkurenci na kapitalistickém trhu.

Tyto zápasy zajišťují pro Marxe základnu pro vytvoření nezávislé organizace - strany pracujících. Protože zdůrazňoval, že socialismus může vzniknout jedině zdola, byl si vědom toho, že se objeví jako důsledek jednotlivých a roztržitých zápasů, a v důsledku toho vede ke vzniku socialistických vůdců. John Molyneaux říká, že Marxova koncepce revoluční strany absolutně vylučuje jak „konspirační“ myšlenku strany jako malé elity jednajících za pracující třídu, tak „autoritářský pohled“ strany dávající shora příkazy dolů třídě. Proti oběma těmto modelům Marx pevně ustanovil koncept vedení získaného na bázi výkonu v třídním boji. Kde socialističtí a anarchističtí sektáři předepisovali dělnickému hnutí kurs dedukovaný z doktríny, díval se Marx na skutečné elementy třídního hnutí jako na skutečnou základnu agitace. Ve své politické praxi jak ve čtyřicátých letech 19. století, tak v období První internacionály se zabýval hlavně potřebou podporovat pracující třídu jakožto třídu, a zároveň čelit těm silám, například protiirskému rasismu, které prohlubovaly rozdíly v rámci proletariátu.

Mezi následujícími generacemi marxistů to byli snad Georg Lukacs a Antonio Gramsci, kteří nejsilněji rozšířili tyto myšlenky ve svých komentářích o Leninově příspěvku k marxismu. Ve svém Leninovi argumentuje Lukacs, že sověty, které se spontánně vynořily v období zvýšeného třídního boje od Ruské revoluce v roce 1905, byly „ze své podstaty zbraněmi proletariátu, organizujícího se jako třída“ proti starému státu a buržoazii. Navíc fungovaly jako potenciální most mezi „je“ existující společnosti a „mělo by být“ socialismu. V protikladu k institucím buržoazní demokracie, které

vztahy před tím, než je vytvoří“. Problém, kterým se Marx zabývá, není to, jestli pracující mají dostatek schopností vytvořit nějakou dokonalou lidskou existenci z té jejich odcizené. Spíše kritizuje existující sociální řád z pohledu skutečných bojů proti němu.

Pracující cítí své odcizení jako odlidštění, proti kterému jsou nuceni zápasit za své sebeuskutečnění. Kde politická ekonomie byla schopná rozumět jen atomizovaným jednotlivcům, Marx ukázal, jak uvnitř pracující třídy vyrůstá nová sociální racionalita. Marx tedy píše, že nejenom že se pracující cítí nuceni zápasit proti síle kapitálu, ale když

společnosti, a co se jeví jako prostředek, stává se účelem. Můžeme spatřit nejnádhernější výsledky tohoto praktického hnutí, podíváme-li se na sdružené francouzské socialistické dělníky. K tomu, aby se spojili, aby se scházeli, není už zapotřebí záminky, jako je kouření, pití, jídlo atd. Společnost, spolek, zábava, jejímž účelem je zase společnost, jim úplně postačuje, bratrství lidí u nich neznámá fráze, nýbrž pravdu, a šlechetnost lidstva nám září vstříc z těchto postav ztvrdlých prací.“

Založením odborů a politických stran a aktivitou v nich si pracující vytvářejí instituce, skrze které se sami mění. Spolupráce v

se vztahují k voličům jako k abstraktním jednotlivcům, tyto struktury organizovaly pracující jako „konkrétní lidské bytosti, které zaujímají specifické pozice v rámci sociální produkce“. Takže kde buržoazní parlamenty směřují k dezorganizaci pracující třídy, sověty reprezentují organický pokus proletariátu působit proti tomuto procesu. Tyto spontánní instituce zápasu pracujících zajišťovaly, tvrdil Lukacs, potenciální etickou základnu, ze které se dá kritizovat odcizení kapitalistické společnosti. Takže zatímco „třídní vědomí je ‚etikou‘ proletariátu, která je konkrétně vyjádřena skrze stranu“, tato etická pozice je sama zakořeněna ve spontánně vzniklých bojových institucích pracujících.

Podobný argument je rozvinut Gramscim. V odkazu na větu z Marxovy předmluvy ke Příspěvkům ke kritice politické ekonomie píše, že „vědecká báze pro morálku historického materialismu může být hledána, podle mého názoru, v tvrzení, že společnost si neklade pro sebe úkoly, u kterých podmínky pro vyřešení ještě neexistují. Kde tyto podmínky existují, vyřešení úkolů se stává ‚povinností‘, ‚vůle‘ se stává ‚svobodnou‘.“ Gramsci tak převzal pojem „eticko-politické historie“, vyvinutý idealistickým filosofem Benedetto Croce v pokusu umístit dějnotvornou činnost jednotlivce do centra historického procesu.

V průběhu zápasů

turínských továrních dělníků v roce 1919 a 1920 se snažila skupina kolem Gramsciho novin l'Ordine Nuovo najít odpověď na otázku, jak se „diktatura proletariátu“ může posunout od abstraktního sloganu ke konkrétnímu cíli akce. Gramsci píše, že „socialistický stát existuje potenciálně v institucích sociálního života, charakteristických pro vykořisťovanou pracující třídu.“ Takže tím, že zakořenil revoluční politiku do reálného hnutí pracujících, Gramsciho marxismus začíná realizovat etiku, která jde za protiklady buržoazního myšlení.

Socialistická morálka se tak stává druhou stranou mince vědecké kritiky politické ekonomie. Jak píše Michael Lowy:

„V jádře máme neinterpretaci ‚spojenou‘ nebo ‚doprovázenou‘ praxí, ale totální lidskou aktivitu, prakticko-kritickou aktivitu, ve které je teorie již revoluční praxí, a praxe je nabitá teoretickým obsahem.“

Kolektivní boj pracujících odhaluje a zajišťuje základnu pro odsouzení vykořisťování a odcizení, zatímco zároveň jedná jako konkrétní forma solidarity, která je zároveň prostředkem i cílem socialismu. Zatímco moderní morální filosofie je reflexí naší odcizené existence v kapitalismu, marxismus, zároveň vysvětlení dynamiky kapitalismu a odsouzení tohoto systému, je zakořeněn v těchto kolektivních zápasech pracujících proti odcizení.

Závěr

Terry Eagleton říká, že „Marx vskutku tvrdí ‚absolutní‘ morální kritérium: nezpochybnitelnou činnost bohatého, všestranného rozšíření možností pro každého jednotlivce. Z této pozice se hodnotí každá sociální formace“. Abychom se rozvíjeli tímto způsobem, je třeba, aby nejprve byly naplněny naše základní potřeby, a také, aby byly naplněny nové potřeby. Marxovu slavnému principu potřeb – každému podle jeho schopností, každému podle jeho potřeb – je nejlépe rozumět jako odkazujícímu k historicky se vyvíjejícím potřebám, které jsou artikulovány ve specifických kritických bodech skrze debaty, nejprve v rámci rozličných historických hnutí utlačovaných, a konečně za socialismu.

Marx dále ukazuje, že liberalismus, dalek od toho, aby reprezentoval nezainteresovanou moc rozumu, ve skutečnosti vede k legitimizaci moderních kapitalistických sociálních vztahů tím, že se k nim vztahuje jako k přirozeným faktům.

Socialismus není, v kontrastu k tomuto pojetí, morální doktrínou v moderním smyslu tohoto slova, protože ani nepředstírá, že je nezainteresovaný, ani nemá být uvalen na jinak sobeckého jednotlivce shora. Marx argumentuje, že ačkoliv je socialismus zakořeněn

ve zvláštních zájmech pracující třídy, jeho úspěch je v posledku univerzálním zájmem. A v jasném kontrastu k liberálnímu spojení individuálních práv s právy na majetek, Marx argumentuje, že protože kapitalistické produkční vztahy vedou k „dominanci materiálních vztahů nad jednotlivci a potlačení individuality“, moderní jednotlivci mají úkol svrhnouti tohoto způsobu produkce a nahrazení jej komunistickou organizací společnosti.

Jedna z rolí intelektuálů v tomto hnutí proti odcizení je objasnit to, co je v těchto zápasech obsaženo. „Neříkáme světu: zastavte své zápasy, jsou hloupé: dáme vám skutečný slogan zápasu. My pouze ukazujeme světu, za co skutečně bojuje.“ Nicméně Marx si byl dobře vědom toho, že ačkoliv revoluce jsou nevyhnutelné, jejich úspěch nikoliv, a jeho sociální teorie tak zahrnuje volání do akce. V tomto moderním světě to znamená jak zapojení se do, a rozdmýchávání plamenů těch kolektivních zápasů proti nehumanizujícím a odcizujícím efektům kapitalismu. Tato perspektiva je etická ve smyslu, v jakém Marx dokončil Hegelův pokus syntetizovat Kantův koncept svobody s aristotelským cílem podporovat ty formy života, které nám dovolují „vynikat v tom být člověkem“.

PAUL BLACKLEDGE
Z INTERNATIONAL SOCIALISM
JOURNAL č.120 (PODZIM 2008)
PŘELOŽIL MARTIN ŠAFKEK.
ZKRÁCENO.

Státní kapitalismus v Rusku:

Dělník a produktivita práce

Přetiskujeme další kapitolu z analýzy minulého režimu, kterou vypracoval Tony Cliff ve své knize **Státní kapitalismus v Rusku**.

V dělnickém státě je růst produktivity práce doprovázen zlepšováním podmínek zaměstnanců. Jak říkal Trockij v roce 1928: „Reálné mzdy se musí stát hlavním kritériem úspěchu socialistického vývoje. Kritériem socialistického vzestupu je nepřetržité zlepšování pracovních norem.“ Podívejme se, jaké byly vztahy mezi růstem produktivity

práce a životní úroveň dělníků v Rusku. Následující tabulka o

TAB 1	Velkopřůmyslový kapitál	Počet „potravinových košů“ za průměrnou měsíční mzdu
Rok	index	index
1913	100	100
1928	106	151,4
1936	331,9	64,9

tom obsahuje údaje (TAB 1).

Do roku 1928 mzdy stouply nad předválečnou úroveň. Ale nejen to, mzdy rostly dokonce mnohem rychleji než produktivita práce. Mezi léty 1928 a 1936, kdy se produktivita práce více než ztrojnásobila, však mzdy poklesly o více než 50 procent.

Ke stejnému závěru dojdeme i jiným způsobem - na

základě porovnání produktivity práce v Rusku s ostatními zeměmi na jedné straně, a životní úroveň ruských dělníků s dělníky v jiných zemích na straně druhé.

V roce 1913 představovala průměrná produktivita práce v ruském průmyslu asi 25 procent produktivity v USA, 35 procent produktivity v Německu, a 40 procent v Británii. Komise Gosplanu, která byla jmenována v roce 1937 aby prošetřila produktivitu práce v ruském průmyslu, zjistila, že produktivita v ruském průmyslu činí 40,5 procent produktivity průmyslu v USA a 97 procent německého průmyslu. [125] Máme dobré důvody považovat tyto údaje za silně nadhodnocené. Produktivita práce v ruském průmyslu v roce 1937 představovala asi 30 % produktivity USA, 70 % produktivity Německa a přibližně stejné procento v Británii. Podrobné vysvětlení, jak jsme došli k tomuto závěru, by bylo příliš zdlouhavé. Avšak i kdyby byly závěry komise Gosplanu pravdivé, nijak nevyvracejí náš argument. Naopak, ještě ho posilují. Přesné číslo zde totiž nemá zásadnější význam. Je-li produktivita ruského dělníka 70-ti procentní ve srovnání s britským dělníkem, je jeho životní úroveň nesrovnatelně nižší.

V následující tabulce předpokládáme, že ruský dělník vydělává 500 rublů měsíčně, což je průměrná mzda všech státních zaměstnanců (včetně byrokracie), která je plánována na konec čtvrtého pětiletého plánu v roce 1950. Jako základ pro cenovou kalkulaci dále bereme ceny ze zóny 1, kde jsou ceny nejnižší v Rusku. Pro Británii jsme jako průměrný týdenní výdělek dělníků vzali 5 liber 3s. 6d. Základem výpočtu cen jsou oficiální údaje zveřejněné ministerstvem obchodu (TAB 2).

Dosahuje-li produktivita Británii, zatímco jeho životní

dělníkem, můžeme konstatovat něco jiného než, že: Pokud je britský dělník vykořisťován, je jeho ruský bratr vykořisťován ještě mnohem víc?

Vyvlastnění rolnictva

Říjnová revoluce vyvlastnila velké statkáře, církve a monarchy. Venkovská buržoazie – kulaci – nejen že nebyla vyvlastněna, ale dokonce během NEPu z řad středních rolníků mnoho nových kulaků vzešlo. Kulaci, společně se soukromými obchodníky, vykořisťovali venkovskou chudinu. Soukromý kapitalismus v zemědělství pokračoval až do roku 1928.

Kolektivizace tento stav radikálně změnila. Není třeba diskutovat o efektu kolektivizace na třídní strukturu venkova. Musíme si však položit následující otázku: Jak kolektivizace ovlivnila celkový výstup zemědělského sektoru ekonomiky? Nejdůležitějším faktorem pro zodpovězení této otázky je vliv kolektivizace na povinné platby a dodávky potravin státu. K těm patří daně, platby za služby strojním a traktořovým stanicím (STS) a státním mlýnům na mouku. Povinné dodávky jsou daně. Ne-li formálně, tak alespoň ve skutečnosti, neboť

ceny, které jsou vypláceny kolchozu, jsou extrémně nízké. V roce 1935 se cena povinně dodávaného ovsa pohybovala kolem 4 - 6 kopéjek za kilogram. Vláda jej přitom sama prodávala za 55 - 100 kopéjek za kilogram. Cena povinně dodávaného žita byla 4,6 - 6,9 kopéjek za kilogram a vláda jej pak prodávala za 60 - 100 kopéjek. Cena jemné mouky (špatné kvality) byla 60 - 70 krát větší než cena, za kterou byla pšenice nakoupena. Ceny placené za další zemědělské produkty byly téměř zanedbatelné, a rozdíl tak výrazně vzrostl. „Vláda i nadále platí výrobcům

TAB.2: Počet jednotek, jež je možné koupit za průměrnou týdenní mzdu

	jednotka	Rusko	Británie
Pšeničný chléb (první jakosti)	libry	41,7	480,7
Pšeničný chléb (druhé jakosti)	libry	63,3	--
Žitný chléb	libry	91	--
Hovězí	libry	9	79 - 127
Máslo	libry	4,1	77,2
Mléko	pinty	57 - 81	247,2
Cukr	libry	18,5	412
Vejce	ks	82 - 115	706,3
Čaj	libry	1,6	36,4
Káva	libry	3,4	41,2
Pivo	pinty	14,4	88,2
Cigarety	ks	464	618
Pánské boty	páry	0,4	2 - 4,5
Dámské boty	páry	0,4	1 - 4
Dámské bundy	ks	0,	1,1 - 2,3
Bavlněné dámské punčochy	páry	16,2	25 - 27
Polovlněný pánský oblek	ks	0,3	0,6 - 1,5
Vlněný pánský oblek	ks	0,1	0,2 - 0,3
Dámské bavlněné šaty	ks	0,2	3,5 - 6
Dámské vlněné šaty	ks	0,6	0,8 - 2,1
Zápalky	krabičky	577	824
Hřeben	ks	28,8	103 - 154
Gramofón	ks	0,12	0,6
Rádio (5ti elektronkové)	ks	0,20	0,17
Náramkové hodinky	ks	0,12	0,3 - 0,5

TAB 3

Povinné dodávky	15
Platba STS	16
Splácení úvěrů	2
Prodej vládě a na trh	5,1
Zásoby osiva	18,6
Zásoby krmiva	13,6
Dodávky na pomoc invalidům a pro dětské školky	0,8
Obilí rozdělené mezi členy kolchozu	2,2
Jiné výdaje	2,5

práce ruského dělníka čtyř úroveň je čtvrtinová nebo třetinová ve srovnání s britským

10 kopějek za kilogram dodané pšenice, zatímco - od pádu z roku 1946 - účtuje spotřebiteli 13 rublů za kilogram mouky (s asi 85% vymletím). To je asi stonásobek původní ceny obilí.

Stát navíc získává značnou část produkce ve formě platby v naturáliích za služby poskytované STS. Vzhledem k tomu, že STS má monopol na dodávky zemědělských zařízení, může si účtovat vysoké sazby za jeho použití. Následující tabulka ukazuje, jak bylo rozděleno obilí vyráběné kolchozy v roce 1938 (TAB 3).

Ale nejen to, stát někdy - opět se jedná o údaje z roku 1938 - tyto dodávky ještě překročil. Jak ukazuje TAB 4.

Tyto údaje mohou být porovnány se skromným příjmem samotných kolchozníků na jejich tzv. "kolektivně vlastněných farmách", rok 1937 (TAB 4).

Zároveň byly kolchozníci nuceni pracovat v kolektivních farmách tvrději a tvrději, jak vyplývá z následujících údajů (TAB 5).

i 10 hodin denně. Nařízení vlády ze dne 1. srpna 1940 stanoví, že v průběhu sklizně bude pracovní den v kolchozech, sovchozech a STS začínat v pět nebo v šest hodin a končit bude se západem slunce. Brožura popisující práci předsedy ve vzorovém kolchozu říká, že na jaře a v době sklizně má pracovní den 15 hodin bez započtení přestávky na oběd. Současná ruská učebnice uvádí následující tabulky jako modely:

a. „Pro jarní setí a dobu sklizně začíná práce ve 4 ráno, přestávka na snídani od 8 do 9 hodin, přestávka na oběd od 1 do 3 hodin odpoledne. Práce do ... 10 hodin odpoledne.“

b. „Během sklizně je

TAB 4

Povinné dodávky	Platby	STS v naturáliích	Dohromady
Slunečnicová semena	38,7	16	54,7
Cukrová řepa	82	17,7	99,8
Zavlažovaná bavlna	81	17,5	98,5
Nezavlažovaná bavlna	90,1	5	95,1
Maso (1937)	30		30
Mléko a mléčné výrobky (1937)	44		44
Vlna (1937)	54,7		54,7

pracovní doba 05:30 - 21:00" (přestávky nejsou uvedeny).“ [137]

c. „Stálí zaměstnanci

TAB 5

Rok	Počet	Index
1932	257	100
1933	315	122,5
1934	354	133,4
1935	378	147,1
1936	393	152,8
1937	438	170,7
1938	437	170

pečující o koně musejí být připraveni k práci již od 5 hodin ráno a pracují do 9 hodin večer, nebo až do půlnoci v zimě, a od 03:00 do 22:00 v létě.“

d. „Dojičky ... začínají pracovat v 04:30 a končí ve 20:00 hodin, a to ve všech ročních obdobích, s přestávkami jeden a půl hodiny denně.“ Další požadavky jsou uvedeny jinde. (Mimochodem, norma požaduje, aby dojičky pracovaly plných 365 dní v roce.)

e. Na prasečí farmě pracují lidé od 5:00 do 20:00 hodin se dvěma přestávkami, které jsou dvě hodiny dlouhé.

Je zajímavé si připomenout, co napsal Lenin ve své knize Agrární

otázka v Rusku na konci devatenáctého století (1908). Totiž, že „rolníci bez koně či s jedním koněm [tj. velmi chudí rolníci] platí státu ve formě daní sedminu a desetinu svých celkových výdajů. Těžko říci, zda byly takto vysoké poplatky nevolníků ...“ [142] Zemědělské dělníky v „socialistické vlasti“ platí ještě daleko více!

Kolektivizace změnila život nejen těm, kteří byli donuceni odejít do průmyslu jako proletáři, ale i těm, kteří zůstali v zemědělství. Drtivou většinu zemědělských dělníků ve skutečnosti, ne-li teoreticky, tvoří lidé, kteří nevlastní žádné výrobní prostředky. Za vlastníka výrobních prostředků by bylo snazší označit ruského nevolníka z 19. století než dnešního zemědělce.

Hlavními důsledky kolektivizace bylo osvobození zemědělských produktů pro potřeby průmyslového rozvoje, „osvobození“ rolníků od jejich výrobních prostředků a transformace velké části pracovní síly z venkova do průmyslu ve formě rezervní pracovní síly a zbytku do kolchozů. Kolchozník je přitom něco mezi dělníkem, rolníkem a nevolníkem.

Podobných výsledků, i když v některých důležitých rysech odlišných, dosáhla

anglické buržoazie v 16. a 17. století díky vyhnání rolníků z jejich půdy. Marx tento proces nazval „primitivní akumulace“. [G] Napsal: „Historie tohoto procesu ... je zapsána v análech lidstva ohnivým a krvavým písmem.“ [143]

Mnohem více krve však proteklo během primitivní akumulace v

Rusku než v Británii. Stalin vykonal během pár set dní to, co v Británii trvalo stovky let. Rozsah, ve kterém to udělal, a úspěch, se kterým kolektivizaci vykonával, zcela zastínil akce vévodkyně ze Sutherlandu. Kolektivizace přišla jako bouře svědčící o síle moderní průmyslové ekonomiky. Ekonomiky koncentrované v rukou státu pod přímým vedením nelídné byrokracie.

Engelsovy prognózy o budoucí primitivní akumulaci v Rusku byly plně realizovány, ačkoli za jiných okolností, než si Engels představoval. V dopise Danielsonovi ze dne 24. února 1893 napsal:

Rusko je poslední země, ve které se uchýlil kapitalistický průmysl. Současně je to však země, která má zdaleka největší populaci rolníků. Tyto okolnosti, způsobují, že nutnost ekonomické změny je zde větší než kdekoli jinde na světě. Proces vyvlastnění 500.000 pomeščiků (statkářů) a 80 milionů rolníků novou třídou buržoazie nemůže být proveden jinak, než rozpoutáním strašlivého teroru a utrpení. Historie je asi nejkrutější ze všech bohyní, která se svým triumfálním kočárem projíždí přes hromady mrtvol, a to nejen v době války, ale i během „mírového“ ekonomického rozvoje.

PŘEKLAD VÍTA LAMAČ

Přidejte se k Přátelům Palestiny

Skupina Přátel Palestiny je otevřená pro všechny, kteří se chtějí angažovat v boji za mír a sporevlnost na Blízkém Východě. Naší snahou je informovat co nejvíce obyvatel ČR o situaci, ve které musí Palestinci denně žít, a protestovat proti tomuto stavu.

Pomoze nám v našem úsilí.

www.pratelepalastiny.cz

info@pratelepalastiny.cz

Návrhy pro ČSSD

Karolina Křišťanová zveřejnila na Britských listech článek „Levičáci je OUT“, kde popisuje své rozčarování z ČSSD a vysvětluje své pohnutky, proč ona i další hlasovali pro Zemanovce. Požádali jsme ji, aby rozvedla svou větu „Chybí mi u ní (ČSSD) skutečná koncepce, orientace na mladé.“ Poslala nám následující mail.

I přestože silně pochybujeme o tom, že takovéto taktické hlasování vede ke kýženému výsledku, a že ne se všemi návrhy v Karolinině mailu souhlasíme (viz. článek „Sarkastické ohlednutí...“), otiskneme ho, protože nám připadá hodně zajímavý.

Vaše redakce

„Program sociální demokracie je docela dobrý, ale obzvlášť v dnešní době, kdy na nás ze všech stran působí ekonomické hrozby, působí zcela smyšleně a nereálně, jako utopie. Já bych se nebála říct, že musí svednout daně. Na progresivní, aby zabránily zvýšení DPH na základní spotřební zboží. Chtěla bych vidět, že se přihlásí k hodnotám udržitelného rozvoje, odmítnou strategii růstu pro růst.

Ráda bych viděla, že si přestanou kupovat voliče 30 Kč, nebo 2400 Kč důchodu. Také si myslím, že lidé v Čechách prostě nechťejí být "obyčejný člověk" ale chtějí si žít svůj malý americký sen.

Mohli by říct, že jsou pro skutečnou zdravotnickou reformu tak, aby zabránily enormním ziskům pojišťoven a farmaceutických firem. Jednu pojišťovnu a každému účet, aby věděl kolik spotřebovává.

Přihlásit se ke škrtům v rozpočtu, zejména s ohledem na možnost přijetí eura, ale ne škrtů na sociálních dávkách.

Zavést přísnější kontrolu nemocenské a invalidního důchodu, znám lidí, kteří oboje pobírají a přitom jim nic není.

Jednoznačně větší podporu vědy, výzkumu a vzdělávání. Jednat o více možností studijních pobytů v zahraničí. Přihlášení se plně k EU, vyvinout snahu být aktivním členem. Těch věcí je milion.

Mladým rodinám podle mě nepomůže pouhé zvyšování mateřské, ale spíš budování jeslí, či podpora alternativních a ekonomicky dostupných "institucí" třeba v rámci firem, kde se o děti postarají, zatímco žena pracuje, aby jí neuteklo místo.

Soc. dem. by měla jít příkladem a majetkové přiznání by mělo být samozřejmostí. Žádné účasti v dozorčích radách a podobně, respektive ano, ale ne za ty horentní sumy. Přestat s mocnářstvím a aparátčiky.“

Citáty měsíce:

„Nemusíte být ekonomy, abyste pochopili, že snížením toku ekonomické aktivity se ještě více snižuje schopnost na zaplacení dluhů. Je jasné, že nebudete moci zaplatit, co vám půjčili.“

CRISTINA FERNANDEZ, argentinská prezidentka, vypráví Řekům o argentinské zkušenosti

"Máme velice vypracované makroekonomické modely, mají jen jednu nevychodu: Neexistuje v nich finanční sektor."

PETER BOFINGER, ekonomický poradce německé vlády

"Chceme vidieť zákony schválené v parlamente, ktoré potvrdia, že sa o 25 % znížia platy, že pôjdu dole dôchodky a odstránia všetky vymožitelnosti, ktoré nie sú kryté výkonnosťou gréckeho hospodárstva."

ROBERT FICO, slovenský premiér a předseda strany Smer - Sociální demokracie

"Je to důkaz, že Věci veřejné jsou respektovanou stranou bojující proti zadlužování."

RADEK JOHN, lídr VV a bojovník proti korupci, o daru šesti milionů korun od miliardáře Zdeňka Bakaly do předvolební stranické kasy

"Za komunistů se zdravilo Česť práci!, nyní se zdraví Máš práci?"

JAN BERWID-BUQUOY v Reflexu

Když je hladina klidná, i vlny způsobené malým kamenem jsou viditelné...

SocSol není velkou skupinou, naše aktivita je však důležitá v rámci ČR!

A o to větší efekt má nyní zapojení každého jednotlivce...

1997 zavraždí rasisté zahraničního studenta VŠE, Súdánce Hassana Elamina Abdelradiho. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. přelepují volební billboardy Republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu dodnes nesedí fašisté.

2000 se v Praze připravuje velký svět finančníků z MMF. Ti se významnou měrou podílejí na sociální a ekologické devastaci světa. Chystá se protestní demonstrace a kontrasummit. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG).

Protesty jsou velkým úspěchem alterglobalizačního hnutí. Na demonstraci se sjede 15 tisíc lidí, finančníci své jednání končí předčasně.

2002 se koná ve Florencii první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový protest proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická skupina pořádá na fórum výpravu. Organizujeme také početné výpravy z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003 útočí Bush na Irák. SocSol inspiruje vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi.

I lidé v ČR se tak zapojí do největší světové demonstrace v dějinách. 15. února 2003 protestuje 15 miliónů lidí.

2006 se plánuje vybudování raketové základny v ČR. Vzniká proti Iniciativa Ne základnám, do které se na šedesát organizací, organizuje debaty a happeningy. U vzniku však byly skupiny pouze tři – a hádejte, kdo byl zase u toho? 2009 je projektu odzvoněno a padá vláda, která ho prosazovala proti vůli většiny lidí.

2010 spoluuspořádáme sérii demonstrací proti izraelskému útlaku Palestinců a narušujeme mediální pro-izraelský konsensus.

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách

☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Potenciál vypnout celou zemi

Cena za takzvanou „záchranu“ Řecka jsou masivní škrty pro pracující lidi. Ty přicházejí i proti odporu nemilantnějších pracujících třídy v Evropě.

Generální stávka 5. května byla velmi důležitá. Řecko je země, kde se generální stávky odehrávají poměrně často – ale toto nebyla pouze dobrá generální stávka. Měla kvalitu skutečného povstání pracujících.

Na náměstí Ústavu v centru Athén konfrontovaly masové davy policejní robocopy a chtěly se dostat do parlamentu. Jejich zápas se dostal za úroveň jednodenní generální stávky nebo za sérii jednodenních generálních stávek, a dostatečně vyjádřil zlobu pracujících.

Šíře útoku – škrty ve veřejných službách, pracích a penzích, a zvýšení věku odchodu do důchodu – je taková, že se úroveň zápasu musí zvýšit, aby byla možné nátlak zastavit. Pouhé navýšení četnosti jednodenních generálních stávek nebude stačit. Zápas se musí posunout směrem

k nekonečným stávkám těchto skupin pracujících, kteří jsou nejvíce ohroženi. Brzy mohou začít stávkovat pracující v elektrárnách. Pokud by jejich akce přerostla ve stávku všeobecnou, mají potenciál vypnout Řecko.

strana je masivní, ale velice sektářská, a její strategií je říkat „volte nás, protože my máme odpovědi na krizi“. Koalice radikální levice, Syriza, vždy žila z nejednoznačnosti kombinace oportunistické politiky s revoluční rétorikou. Tato ne-

ním, byla rozbita. Trhy reagují na to, jak křehká je situace, a bohatí se bojí možnosti dalšího prohloubení recese.

To je pro kapitalistickou třídu scénář noční můry. Vlekla recese ve třicátých letech trvala deset let a procházela různými fázemi. Současná krize je srovnatelná. Její současné fázi dominuje takzvaný problém suverénního dluhu, dluhu, který akumulovaly vlády, obzvláště v eurozóně. Vlády si půjčovaly a u utrácely v masovém měřítku, aby odvrátily krizi, a navýšily tak svůj dluh.

V eurozóně je tato obecná krize veřejného dluhu zkombinovaná se strukturálními nedostat-

ky eurozóny. Za prvé, euro je založeno čistě na monetární unii, ne na fiskální. Evropská unie nemá autoritu implementovat daně a pravidla utrácení na evropské úrovni, a tak řešení krize padá na národní státy. Za druhé, euro spojuje Německo, ohromnou exportní mašinu, s množstvím slabších ekonomik. Tyto státy dovážejí množství německé produkce a hodně si půjčovaly, aby ji mohly zaplatit, obzvláště pak od německých a francouzských bank.

Tak zvaná záchrana Řecka je esenciálně pokusem zachránit francouzské a německé banky. Jestli Řecko nesplní závazky, uštedří další ránu bankám, které jsou již oslabeny širší krizí. Tyto nedostatky eurozóny vytvářejí toxickou kombinaci.

ALEX CALLINICOS

PŘEKLAD MARTIN ŠAFKE

Ale v tomto zápasu se skrývá i velký problém. Ačkoliv má Řecko největší radikální levič v Evropě, dominantní síly na levič tuto výzvu nepřijímají. Řecká Komunistická

jednoznačnost se už nemůže udržet. SEK, sesterská organizace Socialistické dělnické strany (a Socialistické Solidarity – poznámka překladatele) je zapojena do antikapitalistické koalice, Antarsya, která přitahuje mocnější síly a má na nynější zápas určitý efekt. Nabízí se tak velice vzrušující situace.

Zranitelné

Pokud poodstoupíme od Řecka, můžeme vidět, jak krize vyvolala úsporná opatření napříč Evropou. Zranitelné vlády adoptovaly zvyšující se měrou programy škrť, aby uspokojily trhy. Stalo se tak ve Španělsku a Portugalsku a děje se to jasně i zde. Iluze, že krize v zásadě skončila, a že klíčovou ekonomickou otázkou, s níž se naši vůdci potýkají, je jak naložit s ožive-

Předplat'te si Solidaritu

☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)

☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682